

NOVA ET VETERA

ČÍSLO OSMNÁCTÉ / V ÚNORU L. P. MCMXVI.
V STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ.

Lesacres du

Roy Loys treschrestien fait a reims Lan mil quatre
cens quatrevingtz & xviii. Le xviii. iour de may.
Et comment les douze pers de France doluent & sont
tenuz estre ou leurs commis audit sacre en la dicte vil
le de reims chascun faisât son office. Et tous les ducz
& contes dudit royaume de france : & lesquelz sont qui
tiennent nueement & sans moyer du Roy nostre sire. et
lesquelz sont qui tiennent par le moyer d'autrui ainsi
que plus aplain cy apres sera declare.

PAUL CLAUDEL
SVATÉ OBRÁZKY ČESKÉ

I

SVATÝ VÁCLAV

Král a Mučenník.

*Ani rána pohanova surová, ni vzteklost heretiků,
Ani zrádcové ni vědci, ani záští politiků,
Ani ti, již s prahu slavnostného, nad nímž zavraž-
děné tělo visí,*

*Zlaté jablko a korunu, jež spadla, sebrali si,
Ani národ osiřelý, který zapomíná, síly nemají ni
práva*

*Odtrhnouti od nebeské brány nádherného Věnce-
slava,*

*Oddělití od Církve a od brány, v níž sídlí Bůh,
Pěst královskou, jež drží se jí za prostřední kruh.
Ó na níž tělo všecko pověšeno, ruko vytržená mu-
čenníka,*

*Dosvědč bránu stádcí, které ztrácí se a jež se roz-
utíká !*

*Jedni zlatem zakoupili, jiní železem si zpodobili
zemi svou,*

Jiní zdělili ji, jiní dostali ji s nevěstou.

*Ale Čechy pily svého panovníka: není pole v krá-
lovství tom celém,*

*Jež by krví jeho nebývalo nasáklo a nenapojilo se
jeho tělem,*

*Srdce není, jež by krvavého Krále barvy nedostalo
bylo nesmazatelné!*

Po úrodě denní, po lopotě robotného dne,

Aj vystupuje na Evropy štítu, svědčí znova,

Střed kde Evropa má, uzel vodstev svých kde chová,

*Povždy vystupuje, tryská stále, žije, poznovu vždy
rozvíjí se, zjevuje se znova,*

Svědčí neustále, svěží pořád, nesmrtelně nova,

Skvrna, kterou sněhy třísní, přesvatá krev Václavova.

*Čechu zarytý, drž pevně! Nepusť kruhu, Věnceslave!
Šíleně pros v nebi za ochranu obilné své pouště
veliké a plavé.*

S údolíčky sráznými a nenadálými a se spícími rybníky, jež dlouhy jsou jak řeka,

Za svou zemi Českou, která mezi Čtyřmi Lesy svými sedí a jež čeká;

Za muže ty prudké, potměšilé, za těhotné modrooké ženy,

Za obilí pouště nesmírné, jež pláněmi jsou rozloženy!

Vše jest plocho, ale viděti jest osamělou na obloze dlouhou zvonici jak kvítek cibulový,

A (pak daleko až za linií černou smrků) kaluž s hospodou, tři chalup krovy;

Křížem dřevěným tam cesta, vedoucí až k Bohu, začíná,

Jsouc štípky truchlivými roubena, jež utíkají v neurčito dva a dva.

SVATÁ LUDMILA

Královna a Mučennice.

*Vše, co jest zastřeno, vše co jest bez tváře, co neláká,
Choť, která nemá družek, matka nesmělá i zamlklá,
A jejíž srdce hluboké se občas otevře jen synu svému
na málo,*

*A vše, co mnoho rozdalo, což učiněno jestiť, ovoce
by vydalo,*

*A vše, co mnoho dostalo, co plno jest až přetéká mu
po okraji,*

Vše, co mnoho ví a v srdci všecko tají,

Vše, co jako jeptišky a královny a vzácné paní

Celičkou svou duši v sobě má, to Ludmila vše chrání,

Neopouští svého závoje a zardoušena umírá

Ni nejsouc zděšena, zrak neobráťic ani na vraha.

*Vrah jako ženě pomáháme, která sslábnuvši se
sklání,*

Objatu ji dlouho drží, do skonání.

Náhle v náručí mu povoluje a se rozplétá

*Jí těžký bílý pletenec, a za nitečkou nitečka v něm
svítá ryšavá.*

III

SVATÝ JAN NEPOMUCKÝ

Mučenník.

*Jaké světlo to, jež pode mlýnem starým svítí plavě?
— Tělo svéhlavého Jana, jehož utopili ve Vltavě. —*

Měsíc rozkošný noc ozařuje Májovou!

Hvězd patero tam ukazuje, kde jest nad vodou.

Tam pluje, o kůl zachytiv se, řekou nesen snící,

Za to, králi hrubému že nechtěl říci,

Žena co mu pověděla v zpovědnici.

V komži kněžskou upíat, paže křížem na prsou,

Teď pluje po zádech a září všecek vodou hlubokou.

*Jdou mraky nebem nádherným, jsou veliky, jsou
lehounky jak peří.*

Všecko noci vzdává se a všecko v léto věří!

Střed jest Máje! Tamo v mlynářově aleji

V svit luny všecek bílý stromeček se rozvíjí.

Hlas hasne v čtvrti židovské a ozývá se pláč.

Kdes žena zpívá, zmlká zas. A spáč

*Si myslí, na mostě kdes svého psa že slyší nářek
daleký.*

Ach, kterak nyní svět je vzdálen! Na věky

Již zdolán pokojem jest život plachých muk!

Oč mocněji než zvonu Zigmunda kdys zvuk
Ted' hvězda noční podivná v šum vody zlobný vtéká!
Jaké vlny vyvrhly ji, nebesa neb ještě řeka?
Řekli byste, v hukot jich že slova slovanská se mísí
měkká,

Jako slova ženina, jež potichouнку šepotá, jež stěná.
Jeho město vůkol něho, střecha nad střechou a nad
zdí stěna

K Paláci až Královskému do azuru pověšena.
Tvar vidí nad sebou, jenž Hmotu pojal v sebe,
Stromořadí nesmírná se rozvírají trojitého Nebe,
Nejvýše pak, prostřed, nesmírný a maličký
Jest Ježíš Kristus v Boha Otce náručí.

IV

PRAŽSKÉ JEZULÁTKO

*Chumelí se. Mrtev veliký svět jesti bez pochyby,
Prostřed prosince.*

Jak útulna jest, Bože můj, však světnice!

Pln uhlí červeného krb jest, v kterém topí,

A jenž odlesky, jež malátny jsou, strop nám kropí.

Voda toliko vrouc tiše klokotá.

Zde nad oběma lůžky polička jest vysoká,

A na ní, pod skleněnou koulí, korunu svou na skrání

Svět v jedné ručce držíc, druhou naklání,

By skryla robátka, jež vzdána jsou mu svatou vírou,

Všecko milo, oblečeno ve slavnostnou sukni širou,

Nádherno jsouc v ohromného čepce žluté vůni,

Pražské Jezulátko panuje a trůní.

Samoten dle před krbem, jenž oblévá jej svity,

Chléb jak přesvatý a na dně svatostanu skrytý,

Ježíšek až do dne drobných bratří střeh'.

Strouc neslyšitelně se jako z hrdla dech,

Hle bytí věčné rozlévá se v pokojíku zdech,

*Jest jako všecky tyto věci chudobné, ty věci prosté,
nevinné!*

*Když s námi jest, nic zlého se nám nestane.
Jest Ježíš zde, náš bratr. Možno spáti,
S námi jest, to věci dobré se nám nepotrafí
Loutka kouzelná, kůň dřevěný
A beran, tu jsou, v koutě, všickni tři.
My spíme, naše však jsou dobré věci tyto všelike.
Jsou vytaženy záclony . . . A kdesi, kdo ví kde
Tam ve tmě, v sněhu, kterás bije hodina.
V své teplé posteli si dítě plno štěstí vzpomíná,
Že spí, a kdosi že je zde, jenž velice ho miluje.
I pohne sebou, šeptá neurčitě, ožívá kdes v pažičce
A rádo by se probudilo, ale nemůže.*

Přeložil Bohuslav Reynek.

Comment le filz prodigue demande l'heritage a son pere au xv. c. saint luc.

Msgr. RUDESINDO SALVADO*

Hle, kniha vyšší než všechny literatury! Ani nevydaná báseň Goethova neb Byronova, ani ztracené a teď nalezené drama Calderonovo neb Shakespearovo, ani román, ani dějiny, ciselované mistry pozorování a analysy, žádná díla nemohou po našem soudu závoditi zajímavostí a důležitostí s touto skromnou knihou, napsanou mnichem, přeloženou knězem, v níž si pohrává vánek, který není ani lidským talentem ani geniem a který dlužno nazvati silou Boží, by se z něho něco pochopilo! Kniha tato, vydávaná ve chvíli, kdy zlatá země, objevená Cookem, přitahuje zraky a závisť staré Evropy, jejímž jest možná posledním sněním, nadepsaná beze všeho lesku: *Historické zápisky o Australii*, kterou abbé Falcimagne obohatil s hlediska informace a vědy čistě lidské, bude pro kde koho jedním z těch děl, jež poutají zvědavost a jež si ji podmaňují; pro nás však jest mnohem více. Pro nás jest novým krásným kamenem, přineseným na neporovnatelnou stavbu, jež se

* *Historické zápisky o Australii* od msgra Rudesinda Salvada, řeholníka z řádu sv. Benedikta, biskupa v Port-Victoria, přeložené z italského do francouzštiny, s poznámkami a dějinami dolování na zlato, od abbé Falcimagna.

buduje od věkův a jež má na výsost vážené a tak prostě velikolepé jméno *Lctopisy Propagace víry*. Jest to posléze, jak praví výborně překladatel ve své předmluvě, pokračování Skutkův Apoštolských ve světě — to pokračování, jež trvá stále!

Opravdu, Církev od svého založení až na naše časy, prostřed změn, pokrokův a revolucí, jež převracejí a obnovují všechny věci, vždycky postupovala stejně ve své vznešené evangelisaci a vždy s týmž zdarem. Několik chudých benediktinův, kterých msgr. Salvado (jeden z nich) napsal dějiny, a kteří, vydavše se r. 1844 do Austrálie, zakládají tam načisto v pralese missii, volají divochy ke světlu a učí je životu společenskému, tito zapadlí mniši, jimž se ještě svoluje přičítati úctu, ale jichž hrdinnost a bliženská láska už neplní úžasem, opakovali na vlas totéž slovo jako všichni katoličtí misijnáři, jako celé to mračno orlův Blahé Zvěsti, vypouštěné Římem na svět po osmnáct set let apoštolátu! Ba ani přízvuk, s jakým pravili toto neproměnné slovo, nebyl jiný. Není-liž to nesmrtelnou známkou Víry, Naděje a Lásky? . . . Jejich dějiny jsou tedy starými dějinami. Co vykonali nedávno v Austrálii, to vykonali kdysi v Indii, v Americe, v Peru, v Japonsku, v Číně, všude . . . Nikomu to není neznámo, a filosofie si myslí, že to vysvětlila. Ale co jest méně známo, co se nevysvětluje a co nám kniha monsiñora Salvada ukazuje s novou zřejmostí, kterou myslíme, že jest prospěšno zdůrazniti, přinešení života sociálního zvěři lidské hordy nikdy nebývá než skutkem katolického kněze, a kromě katolického kněze nikomu

není nic možno, ani nejsilnějším vládám, jež chtějí tvořiti společnosti k svému obrazu a kouti je se svou podobou razidlem svých kolonisací!

A ukázkou máme. Ukázka ta jest zarážející. Jest to ukázka na samé vládě anglické, tak jak ji nalézáme v této skrovné kronice, jen zářící bezelstností a pravdou. Ovšem, možno spolehnouti na smysl pro reálnost, který vyznamenává anglickou vládu. Možno spolehnouti na energii jejího úsilí, třeba-li se obořiti na tuto reálnost, když jest vzpurná. Ze všech vlád, jež zmohou nesmírně samy sebou a jež se domýšlejí přes odpor zkušenosti, že štípí vzdělanost na všechna pobřeží s kotvami svých korábův, vláda anglická jest dozajista nejintelligentnější, nejdůkladnější, nejopatrnější. A co více: v obecném předsudku světa tato vláda jest považována za podstatně kolonisující, ačkoliv by se snadno dokázalo, kdybyste si toho přáli, že tam, kde myslí, že založila kolonie, konec koncův zřídila jenom sociální kloaku, kasárna a sklady evropského zboží. Nuže vláda anglická — tato vláda, jež jest vším tím, co jsme právě vypočítávali, — ponejprv pocítila — od té, co rozsévá kolonie, to jest zrno společnosti, po kontinentech, jež objevuje, — nedostatečnost svého vlastního působení na zemi australskou a velmi dostatečnou sílu několika kněží, kterým veškerou podporou jest příkaz z Říma a jejich křucifix na srdci! Ponejprv naskytalo se jí poznati, že dvanáct řeholníkův benediktinské missie za čtyři léta do větší výše vyhnalo sociální základy Australie než ona, opřená o svoji oficiální církev od zřízení kolonie, to jest za čtyřicet šest let. Veliké pou-

čení tomu, kdo to umí pochopiti! Svatá ruka, jež nám napsala *Historické zápisky*, nemohla, tak byla svata! zdůrazňovati činů, skoro zázračných svým ovocem, nad nimiž užasl veliký zdravý smysl praktický Anglie; ale my katolíci, kteří budeme vždy se štěstím hleděti, jak ubývá dávných odluk, neměli bychom na ně ukázati?

A tím spíše na ně ukázati, že tyto činy už začali uznávati Angličané, s poctivostí, silnější než předsudky, a s pevností intelligence, velmi důstojnou národa politického, dovoliž se mi to slovo! kterému záleží na tom, by byl nestranný. Msgr. Salvado připomíná mimochodem v *Historických zápiscích* přísná slova Dra Langa, velmi váženého protestanta, když mluví o protestantské missii založené v Moreton-Bay r. 1838, na sever od Sydney, kterážto missie vzala bídně za své po pěti letech trvání, když byla, jako tolik jiných, žila nadarmo. Msgr. Salvado býval by mohl připojiti k oněm tak rozumným a tak srdnatým slovům doktorovým to místo z *Monthly Records*, ještě srdnatější a výslovnější: „Jest-li něco nesporného, — praví *Monthly Records* — co nás pokořuje a co nás rmoutí, jest to úkaz, že kde my anglikáni si vedeme bázlivě, ve svých državách australských, Církev římská pracuje plnou parou, s horlivostí a moudrostí, které bychom rádi naučili napodobiti. . . Její biskupové jsou všude, kde jest získávati duše a proměňovati je . . . Jakási vládcí myšlenka (*master mind*) oživuje a řídí jejich práce . . . Kdežto některý jedinec z našeho kněžstva snaží se osamocen vykonati nějakou zmáhající úlohu, nebýváje sílen radami

svých představených, Církev římská bez ustání přispívá mu *všemi svými akčními pomůckami v nejúplnějším počtu . . .* „Zajisté nikdy pocit toho, co chybí Angličanově vlasti, nevnukl mu více ušlechtilé žárlivosti a spravedlnosti, a nebylo by divu, kdyby, jakožto anglikán, spisovatel, jemuž se tleská, nevyvolával úsměvu, mluvě o *nejúplnějších akčních pomůckách* této římské Církvě, jejíhož genia dlužno jak se sluší komplikovati, by se pochopila její moc, když se již nevěří v její autoritu božskou!

A vskutku jest to myšlenka lidská, myšlenka rozumná ve filosofickém smyslu slova, přičítati Církvi římské akční metody, kombinace a pomůcky podobné jako u jiných vlád. Lidská myšlenka, chtějíc vysvětliti trvalý zázrak jejího vlivu na svět i toho hnětení srdcí v její ruce, jež se nazývá jejím kázáním, zmatena divadly, jaká jí skýtá Církev, hned si vymýšlí, by se vzpamatovala, důvody ospravedlňující a nízce logické, proč přijímá úspěch vždy tak jistý a tak divoucí.

Takový způsob nazírání a čtení v dějinách není ostatně vytýkati Angličanům samotným. Kdož toho neví? Jest společný všem duchům bez výjimky, kteří nezkoumali ve světle Víry důvěrného tajemství moci Církvě římské, tohoto historického zjevu bez analogie v letopisech lidského pokolení, zjevu, který se nechápe nebo který se chápe špatně, vysvětluje-li se geniem lidí nebo virtuálností ústav. Ovšem, pro myslitele, kteří se zápaem a dlouho se ptali takového tajemství, síla Říma nikterak netkví v tomto. Nevyšla z hlavy, byť sebe statnějši, takového svatého Řehoře,

takového svatého Benedikta nebo takového svatého Ignáce. Nikdy nezávisela na jsoucnosti těchto řádových ústav, jichž sám Richelieu byl vznešeným hýlem, jest-li slovo, jež se mu klade do úst, pravdivo. Nelze se toho naopakovati: ona nesmírná síla sociálního zakládání, kterou Anglie dnes uznává údělem Církve římské, jest jinde než v koncepci několika mozkův, které viděly poněkud správněji a poněkud dále než ostatní lidé, nebo v životních pravidlech, jež mohl čas bez nesnází odplaviti. Kdyby v tomto byla někdy tkvěla, anglický spisovatel, jemuž odpovídáme, jistě by byl měl pravdu, píše, „že dlužno, aby církev anglikánská napodobila Církev římskou.“ Ale on se mýlil: Církev římská se nenapodobí. Její síla jest nesdělitelna těm, kdo v ni nevěří. Nuže tato síla, jest velmi třeba to říci duchům povrchním, kteří se tím mýlí, tato síla tkví v samém ustanovení jejich svátostí. Tkví posléze v tom faktu, zářícím snad domrzující nádherou, ale nevyhnutelném v dějinách, kterýž prosíme, aby Filosofie ráčila rozjímati: že totiž není v lidských dílech — a to od Deuteronomia Mojžíšova až ke Kapitulárům Karla Velikého a od Kapitulárův Karla Velikého až k ústavám jesuitským, — vítězí ústavy, v níž by byla neproudila v hojnosti krev nadpřirozena.

Tož tedy nadpřirozeno! nadpřirozeno jejich poslání, nadpřirozeno jejich učení, nadpřirozeno jejich nadějí, hle, tajemství moci těchto missionářův, jež Řím posílá do všech úhlů světa! Hle, tajemství soudržnosti tohoto římského tmelu, který tak náhle a tak pevně spojuje duše vespolek, tohoto božského socialismu, před nímž toho neb onoho

dne všechny socialismy pozemské budou dohnány se přiznati, že jsou přemoženy! Když Církev řekne svým kněžím toto prosté slovo: *Jděte!* odcházejí, kam je nohy nesou, bez jakékoliv lidské obezřelosti, často místo všech slov toliko ukazující Ukřižovaného, a v několika dnech tisíce divochův přicházejí se shroutit kolem tohoto mystického květu Kříže, který nabízí národům své otevřené srdce! *Historické zápisky o Australii*, které, jak jsme již řekli, po tolikáté už znovu začaly vypravování o všech katolických missiích, nepodaly jiných důvodův zdaru benediktinské missie než tento — nadpřirozeno! Ale Anglie, jež věří jenom v díla lidská a jež, nepopíráme, má dobré důvody, by v ně věřila, Anglie, ač vydává svědectví tomuto faktu, nepochopila nic z toho, co v sobě tají. Už to jest mnoho, že o něm vydává svědectví. Ale pochopí jej někdy? . . .

Myslíme, že pochopí, a jest to naše naděje. Toliko, ne-usuzujeme-li nic předem o závěru, který má zazářiti pro Anglii skrze fakta, jež vystavuje kniha monsiñora Salvada, jest opovážливо tvrditi, že nehledě ke stavu jejích protestantských missií, jež nemají života ani reálné účinnosti, Anglie trpí v největší hloubi svého koloniálního zájmu náboženským principem, který zastupuje a který usiluje rozšířiti? Přes čistě materiální zdar trojí kolonie australské, který zjišťují *Historické zápisky*, a přes hospodářskou způsobilost správcův, jež tam posílá mužná, pozitivní, *benthamistní* Anglie, ať sinečiní žádné illuse. Když země ústavní neodolávají roztríštěnosti věr, jak by jí mohly odolatí kolonie? A s jiné stránky, když definitivní osud těchto ko-

lonií jest těsně spiat s civilizací divokých národův, jež je obkličují, možno dosíci této civilizace jinak než prací trvalou a ideami trvalými, tradicí, jež zůstává neproměnná pokolení za pokolením, takovou jako tradice katolická? Možno posléze věřiti, že filosofická vrtkavost svobodných myslitelův nestane se na konec překážkou, ba úskalím každému takovému záměru? Samé hrozné otázky, jež *Historické zápisky o Australii* tuší a jež toliko události rozřeší v době více méně vzdálené.

Taková jest mohutná stránka knihy monsiňora Salvada, takový jest zastřený obzor, jež obsahuje. Samo o sobě a podle litery — podle své tak naivní a tak pohnutlivé litery — toto dílo zdá se jenom zevrubným a dojemným vypravováním o Missii, v níž byl zbožný biskup victorijský jedním z nejsrdnatějších apoštolův. Ale pod tímto nelíčeným zevnějškem, pod touto jedinou a přeúzkostlivou snahou o pravdu podrobného vyličení, *Zápisky o Australii* chovají v sobě skryty, již však patrný duchům jasnovidným, všechny premissy ohromného syllogismu, který dokončí budoucnost. Toť zvláště, co nás zaujalo v této knize, které zvědavost neopomine otevřítí, kterou však úvaha zavře, by o ní přemýšlela a otevřela ji znovu. Pověst, jež se připíná ke knihám, jest takovou ironií, že jest nesnadno předvídati, bude-li většina inteligencí přesvědčena tolik co my o všech zásluhách *Zápisův*, jaké my slibujeme. Ale kdyby byl úspěch spravedlností, dostalo by se jim, jak nepochybujeme, ozvuku alespoň rovného tomu, jaký si získal román paní Beecher-Stoweové. Vzpomínáme

si na hluk, jaký vyvolal nedávno tento první literární vavřín americký, jenž se zastkvěl na ráz jako kvetoucí aloe a jehož květ už opadal . . . . Filanthropové, humanitní Narcisové, kteří hledíce na sebe, shledávali humanitu hezkou, ujali za ruku a představili rozněžněné Evropě tuto americkou *Mistress Edgeworth* a postavili její knihu pod ochranu takového jitření vzbouřené sensibility, že kdyby se byla odvážila literární kritika vetknouti svůj pitevný nožík do tohoto estheticky chabého díla, Wilberforceové žurnalistu byli by kaceřovali ostudu, jako by se bylo chtělo sáhati literárně na *Následování Ježíše Krista*. Jak se velmi podobá, kniha biskupa Port-Victorijského nenatropí tolik hřmotu jako román paní Beecher-Stoweové, a přece jaký rozdíl mezi těmito dvěma skladbami, z nichž jedna jest prostou historií, druhá přepjatým románem! Idea křesťanská, kterou dlužno pozdravovati, ať kráčí kudykoliv, leskne se v americkém románě, ale osekána, zhumanisována a taková, jakou se vždycky stává pod neomalenyými prsty protestantismu. Naproti tomu úplná a božská září v knize monsiñora Salvada. Ačkoliv se tam nemluví o černém plemeni, jde též o to, jak by se tam spořádaly vztahy mezi člověkem civilisovaným a divochem a jak proměnit člověka přírody v člověka sociálního. Nuže tam, kde paní Beecher-Stoweová spatřila zlo a namalovala je přebarveně křečovitou rukou, msgr. Salvado pokojně přiložil lék, a nemyslíme, že by od *Vězení Silvia Pellica*, nazývaných tak šťastně Marseillaisou milosrdenství, že by katolicismus, který nenadýmá pýchou, který nevzněcuje záští neb hněvu,

ani ušlechtilého hněvu! zplodil knihu tak mocně něžného účinku.

Ostatně, což o tom třeba uvědomovati? Sblíživše na minutu knihu hodnoty skoro neosobní, tak jest povýšená! s produktem nejosobnějším, jaký jest možný (dílo ženy a kromě toho román!), mnohem méně jsme pomýšleli na to, bychom kritisovali, než abychom ostře určili, stavíce je proti sobě, rozdíl obou idejí a obou nauk. Víme příliš, že razidlo literární kritiky nemá čeho viděti v těchto dílech, jež jsou činy a ctnostmi. Pro tyto heroické básně, přednášené nějakým starým křižákem jako Joinville, jež se vrací, vychvátiv zajatý koráb, nebo kterýmsi starým kapucínem, jež se vrací z mučennictví, pro tyto *byliny* a *bohátýrstva*, vypravované s prostotami srdce, neznámými žádnému nejpřirozenějšímu literárnímu Naivu, žádnému nejhlubšímu La Fontainovi, kritika nemůže míti opravdu smyslu, i skládá zbraň v pohnutí a v úctě.

Kniha monsiňora Salvada jest přesně jednou z těchto básní prostoty a velikoleposti, kterých nezrodilo Umění a kterým se podivujeme nerozbírajíce jich. Tento svatý katolický missionář, který nikdy nebývá než missionářem a který nemůže býti ničím jiným, mnohem více myslil, píše *Historické zápisky o Australii*, na vzdělání našich duší, než aby nám dal knihu v *knižním* slova smyslu, a přece tato kniha, kniha výborná, bohatá pozorováními všeho druhu a novými poznatky, vznikla pod tímto perem, jež na to nemyslelo! Až posud, přes roztaživost páry, jež zkračuje svět na zemi a jež otvírá turismu země beznadějně ne-

přístupné, přes zlatý lep, na nějž Austrálie chytá omámenou Evropu, neměli jsme o této podivné zemi, vyšedší napolo ze svého chaosu, než zprávy podezřelé a nejasné, ze kterých jsme nemohli nic vyvozovati, poněvadž jim bylo dlužno nedůvěřovati. Knihy poctivé, učené a úplné při její přísné stručnosti, nebylo naprosto žádné o novém dílu světa, nalezeném před necelými sto lety anglickými plavci. Díky chudému benediktinskému missionáři tuto potřebnou knihu máme! Msgr. Salvado nebyl toliko okouzlejícím a naivním křesťanským Herodotem své apoštolské missie; nenapsal jenom dějin anglické kolonie, kterou byl prošel; ale dal nám dějiny méně přístupné, dějiny onoho zajímavého plemene domorodého, s nímž žil. Fysiologický ráz tohoto plemene, náboženství, zákony, obyčeje, mravy domácí, ozdoby a kroje, nářadí a zbraně, honby, stavby, nemoci, bogliasové (lékaři), pohřby, vše až i velmi dobrý slovník řeči, již mluví tito divocí kmenové, msgr. Salvado ničeho nezanedbal, co si bylo lze prohlédnouti a shromáždit. Jedinou věcí, již opominul, jest popis Austrálie s hlediska věd přírodních o pátrání po zlatě, tak jak se tam po něm nyní pátrá. Ale v té věci, jak jsme výše řekli, přispěl mu na pomoc jeho překladatel abbé Falcimagne, s velikou bezpečností poznání a s vzácným štěstím ve výkladu. Kapitola, již abbé Falcimagne vsul do *Zápisův*, o objevování zlata a o slídičích po zlatě, a již tu bohužel nemůžeme citovati, zdála se nám, mimochodem řečeno, veledílem reálnosti, tak dramatickou a tak podmaňující, jako nejfantastičtější kapitola Edgarda Poea. Takto byvši doplněna,

kniha monsiňora Salvada dobře shrnuje stav vědomostí *možných* až do dneška o Australii ; a hle, jak věda si udělala nový dluh u těchto missionářův, kteří jí konali tolik služeb za všech dob a kteří i při svých pracích apoštolských všude se osvědčili tak bystrými výzkumci a tak hlubokými pozorovateli !

Přeložil Otto Albert Tichý.

JEHAN RICTUS:

NEVDĚČNÍCI

Povídka vánoční dítčkám . . . jiných.

Titi Carabi, Toto Carabo.

*Nuže, noci Vánoční, kdy zebe,
Ježíšek nám sstoupil s nebe.*

*Poobědvav, složil ubrousek,
poobědvav, sstoupil na Zemi.*

*Mračná byla noc, mráz ukrutný,
ale Ježíš vyšel z domu,
pokoj krásný, modrý opustil a hodně teplý k tomu
(teplo v Ráji jest i v stínu stromů),*

*teplý pokojík jest jeho, také postýlka,
kterou ustýlá mu Panna Maria.*

*Vyšel nedbaje, že tma jest, že se věje,
dítčkám přátelům svým drahým dáti chtěje
dárky, jichž se naslibovali jim, těšíce je.*

*(Dva tisíce let již Ježíš činí to,
od té doby, co mu Srdce Láskou rozkvetlo),
náručí měl vrchovaťo hračkami,
koni dřevěnými, kašpárky ;
Noemovy archy, bečící měl berany,*

*balíky měl těžké, veliké, že provázky
velmi do prstů ho řezaly.*

*Do zástěry přikázal si narovnat
loutek, volajících — „Mami, Tati!“
Košík také nesl velmi veliký,
z něž se věci leskly do dálky.*

*Nuže, čele mrazu, čele tíze,
zcela sám a obtěžkán se vydal.*

*Když byl posléze již nad Paříží,
viděl, že se Půlnoc kvapem blíží,
všecka děfátka že usnula za mříží,*

*ale ani jedno nezapomnělo si ke krbu
dátí oba z největších svých střevíčků,*

a hle, kterak Ježíš obcházel,

*po střechách, kde ledný foukal vítr, šel,
po střechách, kde sníh se smekal, šel,
hraček nechával si venku v hromadě,
bral si jednu, někdy si vzal dvě
a do pokoje vlezl komínem.*

*Vlezl do druhého, vrátiv se,
sazemi byl všecek začerněn,
jako uhlíř, jako kominík.*

Ke všem zašel — k royalistům.

*k anarchistům, k socialistům
(těchto tatínkové usnuli).*

*Do střevíčku každičkého na Zemi,
dítěk všech, jimž jméno jeho bylo svato,
dar svůj položil a cukroví,
svého Srdce kousíček dal na to.*

*Takto cesta Ježíšova potrvala
celou Zemí, celou Nocí.*

*Když byl skončil, Zora vzplála,
když byl skončil, vstoupil opět na nebesa,
zuby jektaly mu ještě zimou noci.*

*Ospalý se vrátil všecek jen se třesa,
otrhaný také, všecek ušpiněn.*

*Kohout zakokrhal, svítl den,
Ježíšek, se vrátiv na nebesa,
na balkon si stoupl svého Ráje,
aby uviděl, jak z Dítěk Země zplesá
které, spatříc naplněny střevíce
všemi dary, jež tam dal
Nedbaje ni trampoty ni vánice,
severáku, ani mrazu noci strašlivé.*

*Jitro vysvitlo a kohout kokrhal,
všecka tamnější i zdejší děťátka,
z Madridu i z Říma, z Paříže i z Londýna,*

*také z Německa i z Norvéžska,
čínská děťátka i africká,
z Oceanie i z Ameriky,*

*oči otevřela s velikými křiky!
Oči dokořán a srdce plno blaha
do postýlek znovu putují a kořist drahá
s nimi, každé líbe ji a s láskou na ni sahá..*

*Ježíš zřel je na celičké Zemi,
Ježíš čekal, chtěje žehnati jim.*

*Ale běda, žádná, ani velká ni malá,
ať již postýlka jich ve Francii nebo v Itálii stála,
ať již v kterékoli zemi, ať kde chtěla,
ani jedna Dušička naň nemyslela.*

*Ani jedno děťátko, jež chová Země celá
oči nezdvihlo a nepohnulo rtíky,
ani jedno dítko nezvolalo — „Díky“.*

*Tedy náhle, do pláče až maje,
zavřel Ježíš Kristus okno svého ráje,
zcela tiše připomněv si s povzdechem :
— „Vždycky odbyt budu, jako odbyt jsem!
Není poprvé dnes, co se mi to stalo.“*

Přeložil Bohuslav Reynek.

Podružské hospodářství. Zdílny Tréperelovy.

MAURICE DE GUÉRIN:

SVATÁ TEREZIE

*Ó Terezie Ježíšova, nad světice
všecky zbožňovaná, Boží holubice,
posléze mám obraz tvůj. Neb ode dne,
co poznal jsem tvůj život údivný a tvé
jsem četl knihy, z kterých láska v tvář mi vála,
jako děti básní nebeskou se rozzpívala,
umínil jsem si, že jistě opatřím
si starý nebo nový obraz s jménem tvým.
Dnes nebe dalo, v rytinách jsem našel list,
jak chtíval jsem ho, tiskem velice jest čist,
tvůj obraz též jest kreslen dosti důstojně.
Byť sebe slabší byl, mám rád jej přese vše:
Tvé jméno dosti maluje. Nuž hle, jak panna
svatá má jest na obraze malována.*

*Jsme v kostele, toť dobře vyvoleno, věru,
útulek tvůj drahý v chrámovém byl šeru.
Koleno jen jedno na tvrdé máš síni,
druhé napolo se sklání; roucho z žíní,
které splývá, ale bez řasy a stroze,
libě uniknouti dalo bosé noze,*

kteřá v sandálu, jak lepa, nelze říci,
bělostna jak sníh, se klade na dlaždici.
Skláníš se, neb srdce unaveno váží,
u pat sloupu, o podstavek paží
opíráš se : sepiaty jsou ruce tvé
jak objímající se bílé sestry dvě.
Kol čela, jasného jak nejkrásnější den,
máš přiléhavý plátna proužek natažen,
jenž září na něm, které pokorno se sklání,
jako bílý oblak na obloze za svítání.
Závoje tvůj, na hrdle jež každá sestra mívá,
bělost pod bělostí našim zrakům skrývá.
Na dlaždice spadá lněný plášťík hladký,
v řasy ladné skládá se, jsa z lehké látky,
závoj s hlavy po ramenou rozhozený
jest jak listí, jímž jsou růže obestřeny.
Ve vzduchu pak, blízko vlasů síčky prosté
zářný kroužek světla stříbrného roste,
z nejjemnějších nitek stkaná koruna,
jíž kráší se všech světců Božích temena.
Zda vše to jest ? Kříž zapoimněl jsem modlitby,
jež u pasu máš na velikém růženci ;
a dlužno říci, že to jediný zde kříž,
že v celém chrámu jiného již neuzříš,
ni oltáříku. Svatost tvého obličej
živou milostí a čistotou svou hřeje ;
krásný jest, že patřil bych naň celý den

*ni nepohnuv se ; láskou byl bych omámen ;
leč malíř, víry nemaje snad, nedbal asi,
že se díváš do očí nám velikými jasy ;
křesťané se modlí oči sklopeny,
neb otevřeny málo by se modlily.*

*V světnici, v níž žiji, v cele bílé, holé,
Terezie, přítelkou jsi při mém stole
křesťana, jenž špatně odřiká se světa,
jehož duše nevysoko k nebi vzlétá.
Pověšena jsi, má drahá malbo svatá !
V rámci, kde se třpytí ještě trochu zlata,
na přepážce z dřeva, jež mi lože chrání,
svěťice má za dne ! dobrý sne můj v spaní !
Dole kropenka pak visí mramorová,
která na satana trochu vody chová,
prsty smáčím každého v ní večera.
Zda lépe řekl bych než řka, že nabírá
znípijíc modlitba, když v břehy božské ztrácí
se, jak viděl jsem, že činí tažní ptáci ?
Nechťsi. Cítím však, když těžké, vřelé čelo
po snu zpíjejícím příliš osamělo,
jež jsem vpustil, nebezpečí málo dbalý,
z snů, jichž každý jizvou do čela se vpálí,
cítím, i ku, když večer dotkne se ho ruka
vlhká vodou tou, že v slast se mění muka.*

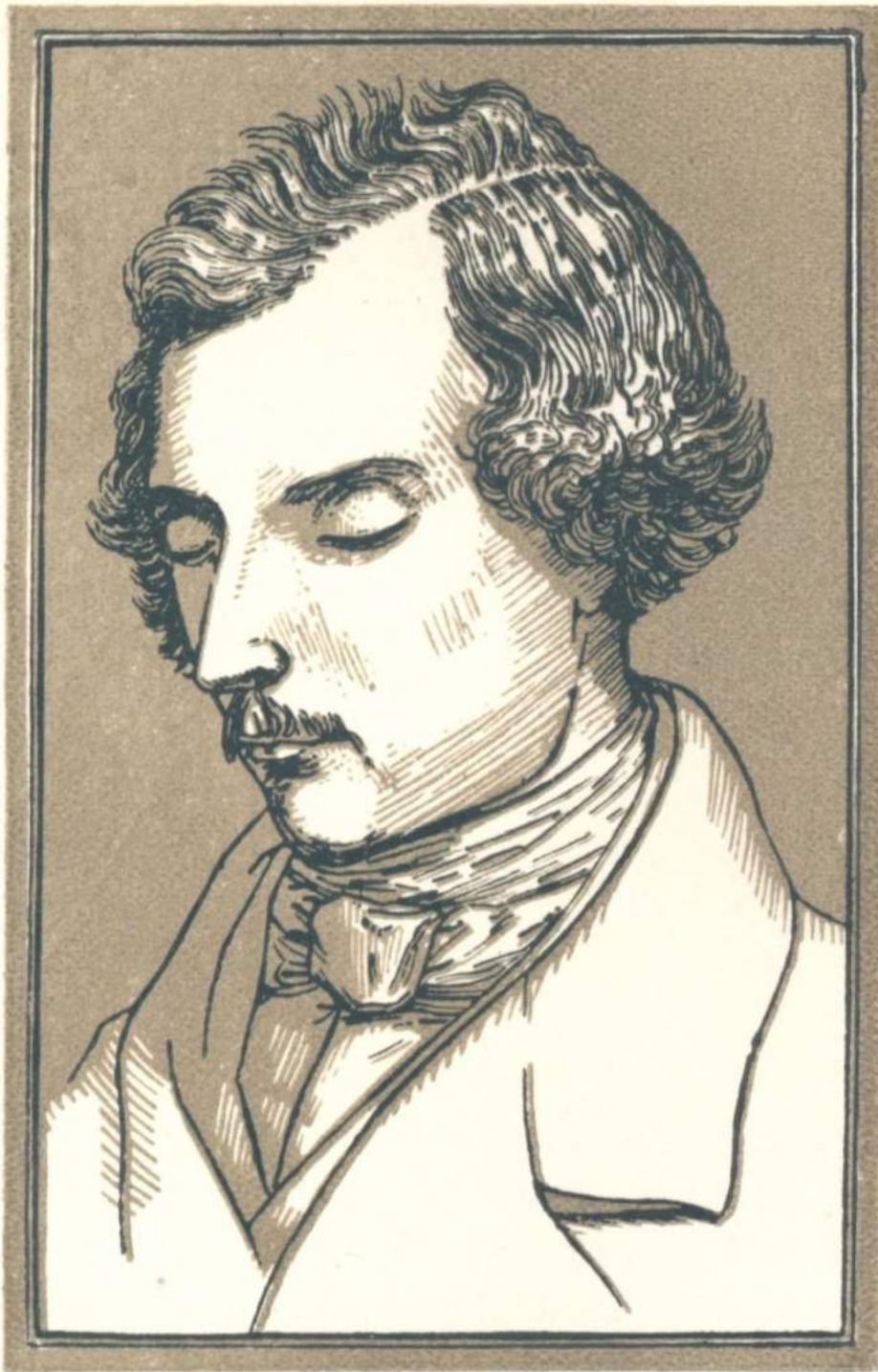

*Terezie, lásko, královno v mé celle,
vidíš přecasto, jak oheň žhne mi v čele,
hříšník jsem, to vím a večer se mi stává
že se sklání, bych tě neviděl, má hlava,
andělských tvých rysů, z nichž se skrání mi rdí.
Neb duši často potkávají nehody,
že obou rukou clona přetěžko nám stačí,
bychom skryli tvář, když trápí, nutí k pláči
jasný zrak nás, nebe čisté, světa krása,
prostá holubice, bělostna jež jásá,
srdce výčitek kdy mučeno jest roji,
sladké nevinnosti, bělosti se bojí.*

*Až budu se tě báti, Panno, prosím tě,
své zraky odvrát od mé duše sklíčené;
zkrušen také na tě nepohlédnu ani,
pouhé toto smluvme spolu vyrovnání:
Ani pohledu, toť jisto. V také době
polituj mne; důvěra má budiž v tobě,
kropenka, jež bíla blízko tebe visí,
jediná nechť vzpomínku v nás obou křísí.
Vody svěcené mi dáš tam almužnu,
dáš vody trochu k vyléčení mému zlu,
mé duši zemdlené, již mnohého jest třeba,
i vezmu si tu almužnu, jak žebrák chleba.*

Přeložil Bohuslav Reynek.

Jacques Beltrand:

Maurice de Guerin

I V A N R A Č I N S K I J :

HUGO WOLF

Ni v jedné oblasti hudba neprojevila tolik loudavosti, tolik ulpívání na ustálené šabloně, jako v písni. Těsné hranice formy, bédnost pomůcek na vyjádření hudební ideje, posléze poměrně malý rozsah lidského hlasu nedávají skladatelům možnosti obohatiti písňovou literaturu tou nádherou zvukových barev a odstínů, s jakými se střetáme v soudobých symfoniích, operách a kvartetech. Nezřídka bujaré, samostatné, mnohdy geniální hudební ideje narážejí ve svém rozvíti na množství technických překážek, nu-

tících jíti ne tam, „kam vleče svobodný duch“, ale tam, kam vede široká cesta.

Hle, proč valná část znamenitých skladatelů, projevivších svou individuálnost ve velikých orkestrálních dílech, nemohla se v písni povznésti nad prostřednost a nestvořila tu ani nových forem, ani pozoruhodných hudebních útvarů. Vzpomeňme „Adelaidy“ a „Mignony“ Beethovenových, písní Mendelssohnových, ohromného množství písní a romancí Brahmsových, kde náporu pověděti nové slovo pronikají zvláště traplivě, vzpomeňme devíti desetin romancí Glinkových, Glazunovových a posléze písňových skladeb skandinávského bajana Edvarda Griega, jenž obrazil ve své umělecké fantasii záření polárních ledů a zádumčivost ponurých fjordův, a tím neméně v romancích v Schumannovi často se obražejícího Schuberta a též Mendelssohna.

A přece píseň toť onen druh hudby, který zachvacuje největší kruh lidí, projádrujíc se figurálně, toť onen mikrob tónického umění, jenž spíše a lehčeji se vkrádá v nejin-timnější koutky života, objímaje všechny stránky, všechny nálady lidského bytí, a raze v lidech cesty pro přijetí složitějších zvukových dojmů.

Rovněž skladatelé všelikých veličin a rodů, s nemnohými výjimkami (Wagner, Berlioz, Sěrov), se zvláštní zálibou prodlévají při písňové formě, ježto dává jim možnost bystře a lehce připoutati své abstraktní zvukové ideje k projevům života, pokud se líčí v poesii, a vyjádřiti v zvucích nejpohnutlivější jich konkrétní city. K tomu všemu dlužno dodati, že oblast písně nejvíce jest dostupna vpádu

mnohomluvného a neostýchavého diletantismu. Z takové úzké vzájemnosti mezi poptávkou a nabídkou vyplývá nesmírná literatura, početně nesmírná, v níž jako kapky v moři tonou pravzory Schuhmannovy, Schubertovy, Roberta Franza, Čajkovského, Kjuje a Musorgského.

Úměrně s tím, jak se množí počet vokálních opusův, opakujících jedny a tytéž chlácholivě-libozvuké manýry, jedny a tytéž křiklavé efekty, vzrůstá něco jiného, co má málo společného s posvátným uměním, vzrůstá traplivá, šerá nuda, pletouc si hnízdo s počátku v srdcích čelných hudebníků, než pozvolna pronikajíc i v lid. Teď už není ničím nevídaným potkati prostředního člověka z publika, jenž dává průchod své nespokojenosti s hudbou, nehledíc k její soudobé technické vyspělosti.

„Nudno, dí, poslouchat bez konce omílání a variace jednoho i téhož, byť libozvukého motivu, jedny a tytéž kadence, jedna a táž způsobná, vtipná rozřešení dissonancí. Duše žízní po neslýchaném, novém, osobním.“ Darmo rigorista konservatívec bude namítati, že ve skutečnosti libozvuk zhola není pojmem sporným v hudbě, nýbrž jejím konečným cílem. „Dost možná! zívaje řekne znuděný poživatel zvukového nektaru, ale nám k smrti se omrzelo žiti moudrostí přísloví a dýchaťi vzduchem školské učírny“. Při tom to nejmrzutější jest, že sám konservatívec větším dílem tají v hloubi duše touž nudu.

A hle, v tu dobu, co staří skladatelé bez ustání zveličují na hudebním tržišti vyrábění uspávajícího libozvuku, v různých stranách světa počínají se vynořovati lidé, kteří

si určili cílem odvětití na dozrávající poptávku po novotě a osvěžití umění novými, smělymi, individuálními motivy i formami. Ve Francii vidíme d' Indy-ho, Pavla Dukasa, Debussy-ho, v Německu Rich. Strauḥa, Konráda Ansonga, Hugona Wolfa; v Itálii pracují Wolf-Ferrari i Scontrino; posléze u nás v Rusku jakýms ohlasem západního hnutí možno pokládati pozdější činnost Rachmaninova a Rebikova.

Mezi všemi těmito novotáři Hugo Wolf daleko není nejsmělejším a nejmohutnějším uměleckými výrazy, ale za to se vyznačuje přesným vymezením svého úkolu. Jeho sféra — romance a píseň. Usmysliv si reformovati tento druh hudby, který. zdálo se, nejméně se poddává evolučnímu ruchu, vytvořil tu tolik překrásného, s takovou opravdovostí trdil se s propracováním svého úsečného, bujarého stylu, posléze projevil tak silnou individualitu, že vskutku vyrůstá v rázovitou uměleckou postavu.

Biografický materiál o tomto pozoruhodném hudebníku, jenž umřel před půldruhým rokem¹, nachází se ještě v chaotickém stavu a nám jest se spokojiti nejstručnějšími zprávami o jeho životě.²

¹ Psáno r. 1904.

² Zprávy ty čerpány hlavně z různých německých periodických publikací: Die Musik. Berlin 1903. Neue Zeitschrift für die Musik. Leipzig 1903—1904. Neue Musik-Zeitung 1895—1898. Berlin.— Deutsche Tonkünstler-Zeitung 1903. Das goldene Buch der Musik 1900 atd.

Hugo Wolf narodil se 13. března 1860 v malém městečku štyrském, kdež jeho otec byl nepatrným úředníkem, i dostalo se mu středního vzdělání ve škole benediktinského kláštera sv. Pavla, odkud vyšel v 19. roce. Náklonnost k hudbě vznikla se u něho již v ranném věku; v šestém roce za návodu otce již se cvičil ve hře na piano a na housle, a vstoupiv do školy, horlivě jal se učit hře na varhany. Vliv zbožné rodiny a strohého klášterního ovzduší neodolatelně působil na tichého jinocha, chorobného zevnějším vzhledem, probouzeje v duši jeho rej náboženských pochyb a ekstází. V ranném mládí nejednou zadumal se Wolf nad myšlenkou opustiti svět pro tiché radosti mnišské cely, a hluboký, pronikavý náboženský cit všechn život vedl jej při výběru textů písňových a pobádal, aby dával přednost bohobojnému Mörike-ovi před skeptickým Heinem. Teprve v 16. roce ukázala se v něm rozhodná vášeň k hudbě. V Štyrsku, kde tradičně stav hudebnický se pokládá za počestný, to nemohlo leč vyvolati schválení. S hrdostí i nadějí na počátku 80tých let provázela rodina mladého laureata benediktinské školy do Vídně, aby postoupil na konservatoř. Ale konservatoř nesplnila očekávání. Místo širokého programu se tam zahnízdila suchá scholastika, místo okřídlující myšlenky — nudná, řemeslná pravidla. Nechtěje podrobit svého rozvíjejícího se talentu nátiskům školního učiva, Wolf za rok opustil konservatoř a sám na svůj vrub oddal se tvorbě romancí, čehož pokusy vidíme již před vstupem na konservatoř; tak na př. *Morgenthau* (r. 1877) a *Das Vöglein* na slova

Hebbelova (r. 1878). Tyto vokální skladby ještě nejeví nijakých reformátorských záměrů a silně připomínají Schumanna a Roberta Franza. V hlasovém partu setkáváme se s příjemnou, ale všední melodičností, klavírní doprovod pak pohřešuje samostatnosti a plně jest podřízen hlasu, ať rozloženými akordy, ať variacemi na thema hlasové, abych pravdu řekl, často dosti neobratnými (na př. v písni *Die Spinnerin*, na slova Rückertova). Přípravná perioda trvala až do roku 1887. V té době napsány dvě něžné ukolébavky (*Im Sommer und im Winter*) na slova Reinickova, 10 romancí pojatých potom v *Mörrike-Album*, a několik písní na slova Eichendorffova. Mnohé z těchto věcí nesou stopy spěchu, jiné jsou přímo povrchní, napodobené a ploské. Typem této periody působnosti může býti *Fußreise* na slova Mörikova.

S rokem 1887 tvorba Hugona Wolfa rázem se mění: objevuje se reformátorem německé písně a stává se trvalým spolupracovníkem *Wiener-Salonblattu*, kde v plammenných a krajně bezohledných slovech útočí na konservativní partaj hudebníků, nešetře při tom ani takových v Německu zbožňovaných jmen jako Ed. Hanslick a Brahms. Čtyři léta obíral se Wolf hudební kritikou, nepřestávaje neúprosně stíhati všelikou rutinu, nápodobu a řemeslnost v umění, a byť našel jakous účast osob vyhozených přes palubu hudebního korábu, za to tím více rozdráždil zlobu správčích a kormidelníků tohoto korábu. Pochopitelně, že za těchto podmínek tvorba smělého novotáře střetla se s předsudkem a nepřizní. Řvaví, ale úzkolebí zpěváci,

svrchovaně lhostejni k osudům hudby, zdráhali se chápat obtíže a kaprice jakéhos nedostudovaného podivína, a vydavatelé nechtěli se dávat v sázku na zboží, jehož odbyť se zdál problematickým. Blížila se léta béd, zápasu s nouzí, honby za lacinými hodinami. Naposled na Wolfa poněkud se usmála sudba v tom smyslu, že známý vydavatel K. Ferd. Heckel v Mannheimu natiskl jeho romance; to rozšířilo kruh jeho známosti, ale pořád nedávalo mu zajištění.

Nejproduktivnější epocha v životě Wolfově pojí se k letům 1888 – 1896. Za ten čas složil 43 písně na verše Mörikovy, 17 romancí na verše Eichendorffovy, 51 romancí na verše Goethovy, celý cyklus písní na verše španělských a italských básníků v překladě P. Heyse a Geibela (tak zv. *Spanisches und Italienisches Liederbücher*), tři písně z dramatu Ibsenova „*Fest auf Solhaug*“, sborové skladby s orchestrem *Die Christnacht* (slova Platenova), baladu *Feuerreiter* (slova Mörikova) a čtyřaktovou komickou operu *Corregidor*, bez zvláštního úspěchu dávanou v Mannheimu roku 1896. Posledním výšlehem uhasínající inspirace byly písně na slova Michel-Ange-
lova. Roku 1897 končí se povědomý život Wolfův. Příznaky těžké duševní choroby, jež se ukazovaly již r. 1895, již tak bily do očí, že nezbylo než odvésti jej do jednoho vídeňského léčebného ústavu, kde skončil roku 1902.

Tak chmurný a bědný byl život neuznaného a za živa pohřbeného borce za uměleckou ideu. Život skoupě se naň usmíval. Pravda, již za života měl mnoho přátel; v Berlíně dokonce seskupil se neveliký Hugo Wolf s-

Verein, avšak valná artistická honorace do konce ho ignorovala. V pátrání za biografickým materiálem bylo mi prolistovati dobře informovaný starý časopis *Neue Zeitschrift für Musik*, a ještě r. 1902 jméno Wolfovo nevyskytuje se ani jednou. Sláva přišla po smrti. Nyní všechno Německo pěje hudbu Wolfovu a chlubí se jím jakožto přímým dědicem Wagnerovým. Periodický tisk o překot sděluje vzpomínky naň a odhaduje jeho skladby, a známá firma Petersova v Lipsku za víře nepodobnou sumu získala právo vydávati jeho díla.

Znameníť berlínský dirigent Siegfried Ochs ve svých vzpomínkách vyslovuje se o Wolfovi jako o člověku neobyčejně vzdělaném, sčtělém, srdečném a hluboce sympatickém. R. 1893 Wolf poslal do Berlína rukopisy svých sborových skladeb: *Elfenlied* a *Feuerreiter*. „Sotva jsem rozevřel sešit, píše Ochs, již mi bylo jasno, že tu nalézám něco nadprůměrného, a čím dále jsem se pohružoval do studia rukopisu, tím více vzrůstal můj údiv nad neslýchanou silou výrazu a uchvacující vlnavostí melodie. Přispíšil jsem si uvědomit Wolfa, že jeho skladby budou stůj co stůj zpívány následujícího roku, a zval jsem jej, aby přijel do Berlína na den produkce. On mně odvětil, že tísnivá nouze nedovoluje mu uhraditi výloh takové zajíždky, a toliko sbírkou mezi přáteli-hudebníky se nám podařilo dostati jej do Berlína v lednu r. 1894.“

„Dojem, který učinil na mne po prvé Wolf, píše dále Ochs, patří k počtu neobyčejných. Světlý a ostrý pohled mladého muže otevřeně obracel se na každého, a způsob,

jímž Wolf mluvil o umění a o své tvorbě, svou přesností a stručností jevil se jakoby doplněním k jeho skladbám. Jaké neobyčejné znalosti v kdekjakých oblastech měl tento člověk! Hovořil-li o příhodách světové historie, citoval-li velkého spisovatele, vyslovil-li se o svém vlastním povolání — vše ukazovalo na plné obeznámení s předmětem, o kterém šla řeč. Kromě Hansa Bülowa u nikoho ještě jsem se nepotkal s takovou pamětí.“

Nad provedením svých skladeb Wolf bděl s chorobnou citlivostí. Nejmenší uchýlení od jeho návodů vrhalo jej v opravdové hoře: křičel, plakal, nadával. Možno z toho usouditi, jak nešťasten byl život tohoto talentovaného člověka. S hlubokým žalem vzpomíná Ochs toho dopisu, ve kterém Wolf nazývá svůj berlínský pobyt „prvým a jediným světlým paprskem ve svém životě“ a připomíná všechny svízele svého života ve Vídni. (*Deutsche Tonkünstler-Zeitung*, Berlin, 1903. Nro. 17.)

*

Zabývá se myšlenkou přepracovati po svém německou píseň, Hugo Wolf v době zralé tvorby postavil sobě za pravidlo naprosto zřici se dřívějších mínění o písni, jako o kantiléně se známými slovy, doprovázené instrumentální harmonickou výplní. Kantiléna zpívajícího hlasu byla hlavní podstatou německé písně klasické i romantické perrody, ostatní vše nezřídka přinášelo se v oběť:

slova, souhlasně s požadavky melodické konstrukce hlasového partu, opakovala se v chaotickém nepořádku, zatemňující a kazící smysl poesie, a doprovod i dílo měly podobu nesouvislé řady rozbitých neb celých akordů, zbavených jakéhokoliv smyslu. Píseň, dle mínění Wolfova, skládá se ze tří vzájemně působících a při tom samostatných, stejně činných sil : poesie, zpěvu a instrumentální hudby. Každá má své požadavky, kterým dlužno vyhověti, jinak takové spojení nemůže dosáhnouti svrchovaně plného dojmu. Poesie určuje v každé písni příčinu té neb oné nálady, tvoří, abych tak řekl, její historický obsah, zpěv odstiňuje cítění vložené do veršů, a instrumentální část sjednocuje vše v jedné společné náladě.

Usebraná, v sebe pohroužená povaha Wolfova prodlévá nade vše při sujetech lyrických, vyjadřujících tichý žal, nevyslovitelný stesk duše (na příklad takové : velmi šfavnatá, obsažná romance *Verborgenheit*, na slova Mörikova, neb *Heimweh*, slova Eichendorffova), tlumenou, ale upřímnou radost (*Auf einer Wanderung*, *In der Frühe*, slova Mörikova), posléze upokožený, filosofický vztah k životu (*Nimmersatte Liebe*, *Denk'es, o Seele*, slova Mörike-ova, *Wo wird einst des Wandermüden letzte Ruhestätte sein ?* slova Heinova). Popisné sujety se mu méně daří (*Lied vom Winde*, *Citronenfalter im April*, slova Mörikova, *Der Schreckenberger*, slova Eichendorffova), třebas i v nich jsou perly krásou a silou nálady (na př. *Anacreons Grab*, na slova Goethova). Ze skladeb, charakterisujících lyrický pathos, třeba zmí-

niti *Gesang Weyla's*, na slova Mörikova. Ohromného místa dopřává Wolf zobrazení náboženských emocí, a bez omylu lze říci, že mnoho ze své nejlepší inspirace obětoval Bohu. *Auf eine Christblume* (zvláště druhá), *Schlafendes Jesukind*, *Charwoche*, *Gebet*, na slova Mörikova, *St. Nepomuk's Vorabend*, na slova Göthova, *Der König bei der Krönung*, na slova Mörikova, *Tretet ein, hoher Krieger*, *Wie glänzt der helle Mond*, na slova Kellerova — vše to odhaluje nám rozkošné elisium přísných, svatých a dojmavých tónů. Pokusy o humor a komickou ilustraci sotva koho přivábí; sem náleží na př. *Das Köhlerweib ist trunken*, na slova Kellerova, neb *Gesellenlied*, na slova Reinickova. Fantasie jest tu bídná, a vtip — strojený.

Oblíbení básníci Wolfovi, zvláště v rannou dobu činnosti, Eichendorff a Mörike, málo dojmají nás Rusy. Eichendorff jest rozplývavý a sentimentální, Mörike neuspokojuje nás obsahem; čistiho — toť jako píti limonádu. Těžká fantasie a rozumný směr orthodoxie tohoto švábského básníka jest nanejvýš cizí snahám našeho ducha, a dle všeho písňe na jeho texty nejpozději proniknou do Ruska. Třetí oblíbenec Wolfův, všeobsažný Goethe jest pochopitelnější pro nás, za to valbech na slova prvních dvou jest více zdařilé hudby. V poslední léta tvorby Wolf psal naverše Helbelovy, Reinickovy, Kellerovy, Byronovy, Ibsenovy, Michel-Angelovy a jiných... Zajímavo při tom, že naprosto se vyhnul Heinemu. Jediná skladba na slova tohoto básníka *Wo wird einst* (srov. výše), plná upřímného

citu, dýše pravou poesíí a jest překrásna v melodickém i harmonickém smyslu.

Hudba Wolfova jest strohá a svérázná; chcete-li ji slyšeti, napněte pozornost a snažte se pochopiti ji, protože sama vám do uší nevstoupí. Nehledejte tu zpěvavé, chlácholivé melodičnosti neb strojeně pikantních harmonií. Toliko v dílech ranné periody, jako *Šest písní pro ženský hlas*, *Fußreise* nebo *Jägerlied*, najdeme ještě osmitaktovou melodii, pravidelnou a při tom dosti bezbarvou. Později Wolf užívá k sestrojení písně krátkých temat, kterým dává svévolné, dosti kaprisní rozvíti. Vůbec způsoby a formy jeho jsou krajně různotvárný, i dáti jakýkoliv jediný společný popis jich neb rozdělití jeho písně na skupiny souhlasně s jich strukturou — sotva možno. Každá romance má svou konstrukci, své zvláštnosti. Na kolik mně se jeví veškeren souhrn těchto skladeb, dělí se na dvě veliké skupiny: na písně (*Lieder*), v obecně platném smyslu slova, a hudební monology, v nichž převládá deklamace, kdežto hudba toliko charakterisuje známou náladu, vzbuzenou verši.

K počtu prvních patří: *Elfenlied*, 2 *Wiegenlieder*, na slova Reinickova, *Gebet*, *Gesang Weyla's*, na slova Mörikova. *Wächterlied auf Wartburg*, *Wanderers Nachtlied*, na slova Goethova. Zde vidíme ve vokální části známý melodický nákras, thema; kdežto doprovod tvoří buď řadu akordů (*Gesang Weyla's*) nebo většinou úplně samostatnou pieču spíše orchestrálního než klavírního rázu, ilustrující povšechnou náladu. Vůbec v instrumentální

části viděti varhaníka, zvyklého druhé klaviatuře. Časem tyto písně mívají dvojčlenný i trojčlenný sklad, pocítuje se veliká sklonnost k formě protestantského chorálu. (Wächterlied auf Wartburg a píseň na slova Heinova*.)

Co se týče hudebních monologů, jak jsme je nazvali, po většině melodické stavby vůbec není v hlasovém partu, a zpěváků ponechává se toliko, aby rozlišoval dynamickou stránku citu, vyjádřeného ve verších zvýšením a snížením hlasu po stupních škály. Tu již centrum nesnáze přechází v part pianistův, jenž má někdy podobu formy, někdy však představuje řad různotvárných a podivínských harmonických pasáží neb jemnou kontrapunktickou tkáň tónů, spojených jedním thematem. Tehdy Wolf nalézá se pod zřejmým vlivem Wagnerovým, jak zálibou stavěti hlasový part na harmonických tónech doprovodu, tak i v tom smyslu, že podobně jako tvůrce Nibelungů dává plný prostor toku své hudební myšlenky, nestěsňuje se jakoukoliv symmetrií formy neb odměřeností zvukových kombinací, a zaváděje druhdy posluchače do takových roklí chromatismu, v nichž snadno ztratí se i zkušený hudebník. Příkladem uvedu *Beherzigung*, na slova Goethova, a obě romance na verše Byronovy. Časem zdá se, že skladatel svými podivnými, vyumělkovanými obraty prostě si dobírá posluchače, než třeba toliko pozorněji se probrat složitými zvukovými kombinacemi Wolfovými, aby se dosáhlo

* Ovšem, takové rozdělení daleko není bezpodmínečno. Tři písně z dramatu Ibsenova *Das Fest auf Solhaug* neobsahují ve vokálním partu přesné melodické kontury.

plného uspokojení sluchu i rozumu. Mezi věcmi druhé kategorie nejpoutavějšími se mně zdají: *Nimmersatte Liebe*, *Verborgenheit*, *Der Feuerreiter*, *Der König bei der Krönung*, na slova Mörikova, *Verschwiegene Liebe*, na slova Eichendorffova; *Die Spräde*, *Die Bekehrte*, *Frühling übers Jahr*, *Anacreons Grab*, na slova Goethova; *Wo wird einst* na slova Heinova; *Tretet ein*, *hoher Krieger*, *Wie glänzt der helle Mond*, na slova Kellerova*. Skladby posledních let jsou proniknuty mračným mysticismem choré duše; ale kdo řekne, že v dvou posledních písních na slova Michel-Angelova není nejbujarejšího nadšení? Rozumí se, ne všechno u Wolfa jest dobré. Jsou věci neobratné, nudné, ba mezi posledními skladbami najdou se přímo nesrozumitelné, třebaš *Singt mein Schatz wie ein Fink*, *Wand'lich im Morgenthau*, na slova Kellerova, neb první báseň Michel-Angelova, než nikdo nebude podezírati Wolfa z neupřimnosti. Nezvyklost jeho hudby, jeho smělost v střídání akordů, v řešení dissonancí a ve vedení hlasů, jeho podivínství v kom-

* Nám ještě neznámy skladby Wolfovy pro sbor a orchestr. Opera *Corregidor* čeká ještě svého ocenění. Co se týká sborů *Elfenlied*, *Christnacht* a balady *Feuerreiter*, nyní se o nich vyslovují s velkou úctou. Známý kritik Bernvogel praví k jejich provedení ve Stuttgartě, že skladatel jest obdařen živou fantasií a projevuje nemalou dovednost a vynalézavost v instrumentaci, v baladě pak jeví se silný dramatický cit (*Neue Musik-Zeitung*. Stuttgart-Leipzig 1895. No. 4). Nadšený projev Siegfrieda Ochsa už uveden shora. Instrumentální skladby Wolfovy: 2 kvarteta a několik pieč, pro klavír, jsou druhotného významu.

posici doprovodu a rytmický chaos větné konstrukce — vše to zakládá se na výlučnosti, samobytnosti jeho umělecké povahy. Není pochyby, on dal vzory veskrze nové písňe a vypracoval nový, úsečný, silný a výrazný styl romance.

Z ruského přeložil Josef Vašička,

SERGĚJ SOLOVJEV
HISTORIE ISMINIOVA

Byzantsá povídka

Posvěceno
památce Jiřího Sidorova.

*Vidím hor Skotských velikána,
slyším štěkot veselých psích smeček.
Pod měsícem, stínů plna dolina,
letí Stuart i hrozný Mak-Aivor.*

*V mlze vřes. Mračný rozhovor
stoletých jedlí. Pláče mandolína,
a šeptá vítr nad urnou: Alina!
Ó temných Sudic krutý rozsudek!*

*Však hle, oltář. Valí se kadidlo husto.
Jaká radost v slově Zlatoústcově!
Vychází kněz z carských vrat,*

*a růžemi ovinut jeho trikirij.
Poznávám tebe, můj bratře, po lyře.
Kristus vstal z mrtvých! Zvítězili jsme, bratře.*

I

Narodil jsem se v Konstantinopoli, kde uběhla léta mého dětství. Záhy pozbyv rodičů, byl jsem dán na vzdělání do kláštera Zvěstování, kde jsem byl vychováván, pod pří-

mým dohledem biskupa Jana, svázaného se mnou pouty vzdáleného příbuzenství.

Od prvních let jsem ukazoval zvláštní náklonnost k modlitbě a navštěvování chrámu, a otec Jan mne vybral, abych mu přísluhoval u oltáře po čas bohoslužby. Ty hodiny dosud ostávají nejsladší vzpomínkou mého osamělého dětství. Pamatuji se, často jsem opakovával slova žalmopěvce Davida: „Jak milovaní jsou stanové tvoji, Hospodine sil!“

Vědomí pocty, kterou mi udělili, dovolivše mi blížiti se prestolu, rozžítí svíce, rozkuřovati kadidlo a připravovati víno pro eucharistii a hlavně účastniti se bohoslužby spolu s Janem, květem mnišstva, nejpřekrásnějším stromem sadu církevního, plnilo srdce moje blahorodou hrdostí, a nebyl bych zaměnil své komže, vyšívané růžemi, za zlatý oděv purpurorodného hochy Ārkadia.

II

Když jsem vyrostl z chlapeckého věku a nad rty mi povyrazilo první chmýří, studium řecké filosofie a hodiny otce Jana probudily ve mně do té doby dřímající náklonnost k bohosloví. V ten čas končila se léta mého vzdělání, i vrátil jsem se z kláštera v rodný dům, kde nebylo ani jedné milé duše, ale mnoho zděděných ikon a bohatá bibliotéka církevních i světských spisovatelů.

Zde předem přečetl jsem knihy, které se mně jevily zapovězeným ovocem ve dni školského učení. Letními večery, kdy ulice plnily se povykujícími flupami mnichů, pro-

dejných ženštin a prodavačů fíků, ustranil jsem se v náš zpusťlý bez hospodáře sad, husto zarostlý kopřivinou a planou révou s nákyslymi a ústa stahujícími bobulemi, a rozvaliv se na trávě okolo mramorové fontány se sousoším hochy Hylasa, uchváceného nymfami, četl jsem, neodtrhuje se, i neskromného šprýmaře Aristofana, i půvabného pastýře Theokrita, i povídky Longovy, Heliodorovy a Eumathiovy, tolik milované váženými paními našeho města.

III

Vstával jsem s východem slunce a vykoupav se ve vaně a vypiv džbánky kozího mléka, osamotníval jsem v bibliotéce s metafysikou Aristotelovou, dialogy Platonovými neb kázáními biskupa Jana. Takto hotovil jsem se k filosofickému dílu, které mi mělo získati vážnost dvora i církve. V touž dobu nemohl jsem se zřici toho potěšení, abych v prázdny chvíli nečmáral papíru hexametry a glykoney, čemuž jsem se přiučil již v klášteře, kde se mi přihodilo přepisovati Anthologii. Takto napsal jsem báseň v hexametrech, v níž jsem zobrazil nasycení lidu Ježíšem Kristem pěti chleby a rybami, při čemž jsem si vypůjčil barvy a obrazy z popsání kvasu v Odyssei; potom jsem napsal báseň o Navštívení, v níž jsem okrášlil Přesvatou Pannu všemi epithety Homérových bohyň a Theokritových nymf, a archandělu Gabrielovi jsem přidal kvetoucí krásu olympijského číšníka Ganymeda; po té jsem napsal dvanáct elegických distich, oslavujících dvanáct apoštolů Kristových.

Zrodil se spíše gramatikem než básníkem, nahrazoval jsem chudobný jazyk Blahověsti všemi chytrůstkami attické syntaxe, v plétaje ve vínek slovesný jako vonná kvítka jonismy Homérovy, aeolismy Sapfiny.

IV

Tyto své plody ukazoval jsem toliko svému starému příteli Kratisthenovi, jenž se přiučoval mnoho let filosofii v Athenách a v Alexandrii a bohosloví u biskupa Řehoře v Nazianzu. Kratisthen nosil černý šat mnicha a připravoval se k obláčce. Jeho filosofické schopnosti byly vysoko ceněny biskupem Řehořem, jehož žákem se počítal Kratisthen, stavě Řehoře mnohem výše Jana a nazýváje ho Platonem církve Kristovy. Já, nikdy nemohší zdolati subtilit logiky a metafysiky, zcela byl jsem oddán otci Janu a nevěděl jsem, čemu se více diviti u něho: asketickému životu, v němž soupeřil s apoštolem Pavlem, či krasomluvě, v níž nezůstával za Lysiou a Isokratem. A nadšení nad kázáními otce Jana docházelo u mne do takové nezřízenosti a zveličování, že, v jinošské domýšlivosti, s pohrdáním jsem shlížel na listy Pavlovy, srovnáváje jich barbarský jazyk s atticou řečí otce Jana, sladkou jak med a třpytivou jak zlato.

V

V tu dobu církev Kristova zahrnovala zhoubnými heresemi. Jako červi ohlodávají stonek rozkošné růže, tak ariáné a nesčíslní i mnohotvární lžiučitelé různých sekt ohlo-

dávali základ božského dogmatu. Z těchto lžin auk zvláště jedovatým zdálo se mi jedva pučící, avšak mající se rozrůstí v zhoubné plevely a trní, učení o jediné lidské přirozenosti Kristově. Učení to zdálo se mi prohnanejší a jedovatější Āriovy neplechý, neboť mířilo ono i proti Přesvaté Panně — počátku spásy lidí. Proti této lžinauce, jmenující Přesvatou Pannu ne Bohorodičkou, nýbrž toliko Kristorodičkou, namířil jsem svoji filosofickou práci, v níž, na základě důvodů rozumových od Platona do Řehoře a na základě zjevných svědectví písma jsem rehabilitoval Přesvatou Pannu v božské její důstojnosti, jako královnu ráje i andělů, převyšující cherubíny a serafíny. A byl jsem v tomto díle utvrzován a řízen otcem Janem a přítelem svým, mladistvým filosofem Kratisthenem.

VI

Oddávaje se Musám a samotě, nevyhýbal jsem se nijak společnosti lidí, důstojným a veselým vyražením, slušným pro mladého člověka. Každý svátek navštěvoval jsem představení v cirku, zpestřoval jsem svůj stůl obědy ve venkovských hostincích, vypíjeje džbáněk, dva Chiosského, a večery jsem trávil v domě diakonisy Olympiady, kde mne přijímali jako příbuzného, znajíce blahosklonnost biskupovu ke mně. Diakonisa Olympiada vynikala moudrostí, hrála na harfu a tak pěla církevní písně, že jsem byl hotov uvěřiti zkazce opěvci Orfeovi, krotícím hrou na lýru divoká zvířata a uvádějícím v pohyb stromy i kameny. Před moudrostí diakonisy Olympiady skláněl se sám otec

Jan, vybrav si ji za přítelkyni a rádkyni ve všech dílech a jí prvé svěřuje nové své myšlenky a záměry. Ke mně Olympiada byla dobra a laskava, ale nepoctívála mne moudrými rozhovory o pravdách církevního učení. Doma si vedla jak prostá žena, povahy byla veselé a měla vzácné kocoury, s kterými si hrávala v hodiny prázdně.

VII

Ježto záležitosti církevní nutily diakonisu Olympiadu často odcházeti z domu, obyčejně jsem ostával sám s její neteří Lasthenií, opuštěnou sirotou, žijící pod ochranou církve a zasvěcující svůj čas studiu filosofie a vyšívání kostelních rouch a příkrovů na přikrytí svatých darův. Rád jsem trávil čas samotou s Lasthenií v podkroví velikého domu diakonisina, ozářeném lampami a svícemi, s velikým oknem, vychodícím v sad, odkud bylo viděti celé město Konstantinovo s háji, chrámy a paláci, s modravým pásem moře v dáli. Lasthenie sedala obyčejně ve výklenku okenním a vyšívála zlatem, a já jsem se usadil u jejích nohou s nějakou knihou. Hovořili jsme málo, někdy jsem jí čítával nahlas pověsti Longovy neb listy Pavlovy. S jarem Olympiada se stěhovala ve svůj venkovský dům, rozložený na jednom z nejpůvabnějších ostrovů Pontu Euksinského, uprostřed kvetoucích sadův a vinic.

VIII

Slunce se sklánělo, a šikmé jeho paprsky pronikaly do vysokého okna bibliotéky, se dvora bylo slyšeti smích sko-

tačících dětí, když vešel ke mně Kratisthen se slovy: „Dost už práce, Isminie. Pojďme do chrámu, kde dnes bude celý dvůr i carevna. Biskup Jan sám bude konati bohoslužbu na památku pohřbení Pána našeho Josefem Arimathejským a Nikodemem. Nuže pojďme!“

Složil jsem listy rukopisu a vyšel za Kratisthenem, přikázav služebníku, aby přichystal večeři z hořských zelin, oleje a vína. Procházeje sadem, zpozoroval jsem, že topoly se rozzelenaly, nad květnicí bzučela včelka, vlažný vítr dul z moře.

„Všude vesna a všady prsy mlékem obtěžkaly“ — pronesl Kratisthen verš Theokritův.

Já ihned jsem si vzpomněl na svůj selský domek, zarostlý jabloněmi, na staruchu-chůvu a na strýce s rýčem mezi porytými hřadami.

IX

Po nešporách já i Kratisthen zašli jsme k biskupu.

Jan již několik dní nepřijímal potravu, věnuje všecken čas postu a modlitbě.

Požehnal nás.

„Mám něco pro tebe“ — pravil mi a počal se přehrabovati v cypřišové skřínce s pergameny. Vyňav svitek, podal mi se slovy:

„Řehoř mi poslal několik nových elegií. Opiš a vrať“.

Jan byl nízkého rostu. Vrchní část jeho těla byla velika, ale nohy velmi malé, od nemocí, jimiž trpěl v dětství. Zla-

tísta brada jeho vinula se jako zeleň helichrysy; zraky byly barvy nebe. Výraz tváře byl strohý, skoro drsný, ale usmíval se něžně, jak dívka.

X

Přišed domů, kázal jsem podati lehkou večeři do bibliotéky a rozvinuv svitek, jež jsem dostal od Jana, přečetl jsem Kratisthenovi nové elegie Řehoře, biskupa Nazianského. V elegiích těchto Řehoř oplakával marnost světa a pomíjejícnost pozemských radostí. Na metriku jeho silně působily elegie Ovidiovy.

Ostatek noci jsme ztrávili v bohoslovné rozprávce, občerstvující klesající síly vínem, smíšeným s vodou, jak dlužno píti pravým učedníkům Hellenův. Hovořili jsme o rozšíření heresí, o nutnosti boje s nimi, svěřovali jsme druh druhu plány budoucích svých děl a zapomínající skromnosti, příslušející jinochům, srovnávali jsme své přátelství s přátelstvím hvězd řecké církve Jana a Basilia, biskupa Kappadockého. A když myšlenky naše zemdlely a vyčerpány byly všechny rozechvívající nás otázky, a dopito poslední víno, a kokrhání kohoutův zvěstovalo blízkost svítání, přešli jsme k jiným rozhovorům, které sladce rozechvívají srdce jinochů. Kratisthen mi vykládal, jak upadl nedávno do rukou prohnané hetéry, která jej obrala dočista, požadujíc téměř denně to syrských voňavek a líčidel, to zlatých perel a náramků. Kratisthen už se vyznal z tohoto hříchu biskupovi, a ten mu uložil pokání v po-

době sesíleného postu a většího než obyčejem počtu úklon po čas sloužení liturgie. Ale viděl jsem, že ještě nemohl vyhnati ze srdce svého obraz okouzlivší jej ženy. Vzpomenul jí s žalem.

„Věřím — pravil — že ďábel skrze ženu vchází do našeho srdce a činí nás otroky svými, odlučuje nás od milostivého království církve Kristovy. Mně hovořil o tom poustevník, u kterého jsem nocoval za své cesty po Thebaidě. Ach, Isminie! kdybys věděl, jak já miluji Egýpt! Léta studií v Alexandrii, putování po březích Nilu a noclehy v jeskyních svatých anachoretů — sladké, milé vzpomínky!“

Mlčel jsem. V mých snech nepozorovaně vznikal andělský obraz Lasthenie, s kadeřemi temnými jak fialky, s očima hlubokýma jak moře, s ústy zardívajícími se jak růže.

XI

Když jsme se rozloučili s Kratisthenem, už dávno byl den. Rozevřel jsem okno bibliotéky, a v komnatu zavála vůně mladé trávy a topole. Ptáci štěbetali na větvích.

Zavolal jsem sluhu a kázal ukliditi poháry. Jitřní svěžest, štěbetání ptactva, daleké výkřiky roznašečů a dusot koňských kopyt rozehnaly mdlou ospalost, kterou jsem pociťoval na úsvitě.

Sedl jsem za stůl a dle příkazu biskupova jal jsem se opisovat elegie Řehoře Nazianského. Opisoval jsem je pomalu a pečlivě, jak mne vyučili v klášteře, maluje začáteční písmena barvami. Tak omegy zobrazil v podobě velikých

zlatých podkov a psí — v podobě trojzubců, ovinutých nachovými a blankytnými květy.

Okolo poledne pocítil jsem únavu, i lehnul si na postel, prospal jsem se do večera, kdy už byl čas jít do chrámu k slavení Vzkříšení Kristova.

XII

Chory mnichů pěly jak chory andělské.

Chrám okrášlen byl růžemi ze skleníku samé carevny Eudoxie. Biskup Jan, v zlatém omoforu, posetém vzácnými drahokamy, vycházel z carských vrat s trojsvícнем ovinutým růžemi a s kadidelnicí. Bylo dusno od splývající vůně růží, olivového oleje, vosku a kadidla.

Všechn dvůr, v hedvábných rouchách, prošíváných zlatem a purpurem, byl na bohoslužbě.

Otec Jan přečetl právě slovo na Vzkříšení Kristovo, jež sám složil. Toto slovo převyšovalo všechny jeho dřívější tvorby. Zdálo se, že jako oheň vyšlehávalo ze zlatých úst jeho.

„Vstal Kristus, a padli démonové“ — zvolal, obzíraje blesku podobným zrakem zástup lidu. A když se začala liturgie, zdálo se mi, že jsem se octl v nebi. Jak pilná včelka sebral Jan med ze všech květův hellenské krasomluvy a moudrosti, oduševnil a povýšil mystérie Eleusinské, přetvořiv chléb Demetřin a víno Dionysovo v tělo a krev Pána našeho Ježíše Krista.

Z evangélie vybral první hlavu Janovu, v níž se vykládá tajemství spojení převěčného Slova, které nazírali i mudrci

starého světa Platon a Aristoteles, s pozemskou přirozeností Ježíše Krista.

Sladko mi bylo viděti triumf pravoslavné církve, v zlatých rouchách slavící Vzkříšení Kristovo, sladko bylo viděti žezla carů, sklánějící se před křížem biskupovým!

XIII

Navštěvoval jsem častěji a častěji dům Olympiadin a nezřídka pobýval jsem do zoře sám s Lasthenií. Blízkost této půvabné dívky naplňovala mé srdce nevysvětlitelným chvěním, z něhož jsem si sám nedával počtu.

S počátkem vesny rád jsem vycházel za městské zdi, bloudit bez cíle a dráhy, pít kozí mléko, zajídat chlebem, v domech přívětivých sedláků, hasit žízeň z pramene a sbírat fialky pro Lasthenii, která zvláště ráda vplétala tato kvítka do svých tmavých kadeří.

Kdysi jsem přišel k Lasthenii za večerní zoře, zaprášen a unaven, a vysypav před ní fialky, bezvládně klesl jsem u jejích nohou, na obyčejném svém místě, ve výklenku okením. Lasthenie z nenadání přiblížila ke mně tvář, až jsem pocítil sladkost jejího dechu a vůni kadidla, kterou byl prosycen její šat. Zatím ona, položivši mi ruce na ramena, dívala se mi do očí. Tak jsme ztrávili několik hodin u otevřeného okna, jímž vála noční svěžest. Druhdy Lasthenie laskavě hladila mi vlasy. Já neosmělil jsem se oplácti její lichotky a necítil jsem touhy přiblížit se jí více, než ona sama se přiblížila. Než blízkost její naplňovala mne sladkostí, a zdálo se mi, že jsem přenesen v rajske stany,

do kruhu čistých andělů. Tak jsme ztrávili mnoho nocí. Obyčejně se začínalo tím, že já jí četl nahlas nějakou knihu, a ona vyšívala zlatem. Než brzy jsem pouští knihu, a aksamit i klubko zlatých nití vypadly Lasthenii z rukou, že příkradší se kočka diakonisy Olympiady jala se je kutáletí, rozmotávajíc je po celé komnatě.

XIV

Kdysi jsme se vraceli po noční procházce městskými sady, při čemž jsem kupoval květiny u všech potkávaných květinářek a hochů, až jsem nesl květin v obou rukou. V dáli rděla se páska zoře; v ochladlém vzduchu silně vonělo topolem a fialkami. Na ulici jen tu a tam se ukázala hetéra, a chvílemi bylo slyšetí cvakot botů vojína císařské gardy, vracejícího se s kvasu. Z otevřených dveří krčem doléhaly křiky a zvuky flétny. Měsíc v úplňku stál na nebi, ozařuje město Konstantinovo.

Vzbudivše spící strážce, vznesli jsme se po vysokém schodišti v patro Lastheniino. U dveří dlužno bylo se rozloučiti.

„Ztrávíme zítřejší den spolu“, — pravila Lasthenie. „Vydáme se do kláštera Proměnění. Budeme trhati květiny, oddychovati nad zřídly, občerstvovati síly mlékem bílé kozy. Budeme říkati verše Homerovy a pěti kanony Přesvaté Panně. Ty budeš ležeti na trávě u mých nohou, a já budu hladiti tvé vlasy. A zachceli se ti, hloupý hochu, políbíti mne v ústa, nebudu se protiviti tvému přání. Chceš všeho toho, Isminie?“

Padl jsem na kolena na kamenném stupni schodiště a

zdola patře v temné, jak listy akantu, oči Lastheniiny, odvětil jsem: „Otrok tvůj slyší tebe, carevno!“

„Nu tak, — hovořila dále, naklánějíc ke mně tvář, — „třebas je to hloupé, umlouvati dostaveníčka, já už se rozhodla býti několik dní hloupou: tak přijď zítra okolo poledne k městské fontáně a čekej mne u podnoží sochy Konstantinovy. A teď sbohem. Omrzel ses mi!“ Uslyšel jsem harašení otáčeného klíče a šelest bystrých a lehkých kroků Lastheniiných.

XV

Spustil jsem se se schodů a prošel dvorem, vrazil jsem do vrat. Byla zamčena. Jal jsem se bušiti rychleji a rázněji. Brzy ozvalo se klení strážce. Přistoupiv ptal se mne, odkud jdu. Už jsem měl na jazyku jméno Lastheniino, ale zadržel jsem je, představiv si, že mohu vrhnouti špatný stín najméněno vážené dívky. A tak jsem mlčel v rozpacích. Nevím, čím by se byla skončila tato nemilá příhoda, kdybych se nebyl včas dovtípil vytáhnouti několik mincí a vsunouti je do ruky sveřepému strážci, střehoucímu mé Lasthenie neméně bděle, než stooký Argus střehl nešťastné milenky Zevovy Jo, zkrušené hněvem Heřiným. Peníze měly svůj účinek. Vrata se skřipotem se rozlétla, a ocfl jsem se na ulici zahalené mlhou.

XVI

Rozespalý sluha otevřel mi dvéře mého domu, i odebral jsem se spěšně k ložnici, ale u práhu klopítl jsem o spícího člověka.

Spáček spěšně skočil, rovnaje si zcuchané vlasy i šaty. Poznám jsem strýcova sluhu Batta.

„Buď vítán, pane“, — pravil Batt, líbaje mi ruku. „Žehnej ti Pán a přesvatá Panna. Schválně jsem si lehl u prahu ložnice, abych se probudil při tvém příchodu. Vedeš veselý život, pane? Podobá se, vracíš se s veselé pitky, aby sis lehl do lůžka tehdy, kdy pracující lid vstává ku práci. Co by řekla tvá chůva Charykleja, která myslí, že vedeš život poustevníka?“

„Chůze moje jest příliš pevná“, — odpověděl jsem ne bez nevole Battovi, — „a oči příliš jasny, abys mne podezíral z nedůstojných zábav. Jsem rád, žes přišel, Batte. Pověz, jest strýc zdráv? Naučila se Chloja číst? Umí už jezdit na koni Amiptik? Dobře dojí vaše krávy a žně jsou tak hojny, jako bývaly?“

„Strýc tvůj jest zdráv, — odpovídal Batt, — i děti — Bohu díky. O ostatním strýc ti píše v listě obšírně a posílá dar“.

Při tom Batt postavil předemnou veliký hliněný džbán, z něhož zavánělo sladkými květy, a podal mi pergamen, a já vzav jej zavřel jsem se v bibliotéce.

XVII

Dlouho luštil jsem písmo strýcovo. Posléze jsem přečetl, jak následuje:

„Buď zdráv, milý synovče. Požehnání mé nad tebou. Jak se ti vede? Pracuješ úspěšně? Spokojen s tebou biskup? S počátkem vesny tě čekáme. Vymyli jsme tvůj dům

a vyčistili koberce. Děti každý den jej okrašlují květinami. A tebe stále nikde. Posléze posílám Batta, aby zvěděl, co s tebou, a pozval tě na brzkou zotavenou, v objetí milujícího tě strýce, který velmi zestaral a nemůže jako dříve pracovat v zahradě. Byl u nás nedávno veliký zármutek. Ryzka pošla, a utopil se, při koupání, maličký otrok Diodor, slušně hrající na flétnu. Za to obilí je pěkné, a vinice kvetou hojně. Přijed' se podívat na révy, kteréjsi sám sázel a zaléval v dětství; přijed' na myrtové jahody a fíky a pracovat v bibliotéce tvého malinkého domečku, k slávě církve Kristovy. Děti tě líbají. Charykleja rovněž. S Bohem.“

Dole bylo připsáno:

„Posílám džbán medu pro biskupa Jana. On — jemný znalec medu. Pověz mu, že naše včely nejedí ničeho kromě růží a anemonek“.

XVIII

Psaní strýcovo mne dojalo. Přání uviděti rysy jeho tváře, připomínající rysy tváře drahé mé matky, rodilo se v mém srdci. Než rychle vystoupil přede mnou obraz Lastheniin, i zapomněl jsem na všecken svět. Určené jí dostaveníčko naplňovalo mne veselím a hrdostí.

Již slunce bylo vysoko, když jsem se oderval od svých snění a velel, aby mi podali v sad mléko a připravili vanu. Sny o celém dni s Lasthenií, na svobodě za městem, ve vavřínových hájích a na luzích s fialkami, nedávaly mi soustřediti se ni na jedné myšlence. Ještě bylo daleko do poledne, když už jsem byl u sochy Konstantinovy. Zkusil

jsem usednouti na mramorové lavici pomníku, ale vnitřní rozechvění pobádalo mne ustavičně s místa vyskakovati a pochůzkou upokojevati rozbouřené city. Abych se rozptýlil, jal jsem se pozorovati okolostojících. U dveří krámu zelinářského shlukl se houfec lidu. Potulný mnich-arián přišel do sporu s cibulářskou. Oba už byli nanejvýš rozdrážděni, zvláště cibulářka vřískala a zasypávala mnicha sprostými nadávkami. Osmahlý Peršan, prodávající tkaniny, opodál přihlížel k jich hádce.

Ale marně jsem se staral přikovati k čemukoliv svou pozornost.

Sotva odbilo poledne, když jsem se jal vhlížeti do všech vynořujících se ženských tváří. V každé dívce jsem viděl Lasthenii; třásl jsem se, již jsem měl na jazyku něžné přivítání, když jsem poznával svůj omyl. Když si nyní vzpomínám na ony minuty, to zdá mi se divným, že jsem měl za Lasthenii skoro všechny potkávané dívky, bílé i snědé, štíhlé i tlusté, a posléze docela i mihotající se v dáli mužové nabývali v mých unavených zrácích podoby Lastheniiny.

Abych si ukrátil minuty očekávání, skupoval jsem květiny, vcházel jsem do sousední restaurace na víno, nespouštěje očí se sochy Konstantinovy; než ubíhaly hodiny, jedna, druhá, třetí, a Lasthenie nebylo.

Když posléze počaly dloužiti se stíny, a na náměstí u pomníku proudily vážené paní města, a rozlehlo se zvonění na večerní bohoslužbu, pochopil jsem, že Lasthenie mne oklamala.

Slzy urážky a hněvu vzkypěly mi v hrdle. Zvláště hořko mi bylo rozčarovati se z Lasthenie, kterou do té jsem počítal za anděla nebeského.

Hledati Lasthenie v domě Olympiadině zdálo se mi ponížujícím. Poobědvav v restauraci a vypiv vína více než jsem pival, vrátil jsem se do svého domu a jal se choditi po bibliotéce.

XIX

Písmo dědovo leželo na stole.

„Ven, ven z města“, — řekl jsem si. „Zde vše otráveno pro mne tou zlou dívčinou, tím démonem.“

Ale tu jsem si vzpomněl na hluboké oči Lastheniiny, na její pootevřená ústa, rdící se na bledé jak vosk tváři, na její líbezný hlas, na dotek jejích hebkých rukou, a uviděl jsem, že sebe klamu, nazývá její démonem, že ona jest překrásna a svata a má právo dělati se mnou vše, co jí libo. Ale mně bylo třeba nyní pokoje, dlouhého a klidného spánku, milých lidí a lesního vzduchu. Příliš nerozumně sem žil poslední měsíc.

Vyšel jsem na dvůr a kázal zapřáhati koně. Pokud pacholek mazal kola a rozčesával koňům ohony a hřívky, vrhl jsem se na postel a zavřev oči, šeptal jsem jméno Lastheniino, několikráte vrhl jsem se ke stolu a začínal dopis pro ni, ale trhal jsem vše napsané. Posléze sluha mi oznámil, že koně jsou přistrojeni.

Zavolal jsem správce a odevzdal mu klíče, uloživ do skříně několik oděvů a knih, a vyjel jsem z města, když již

oblaka růžověla nad mořem a ve všech krčmách vířily bubny a rozléhaly se chraplavé písně.

XX

Koně ubíhali bystře po zaprášené silnici, osázené řídkými duby. Již slunce dávno pohaslo, a na západě hromadily se červené a sivé mraky, když jsme dojeli ke křižovatce, kde dlužno bylo zahrnouti na příčnou cestu k statku strýcovu. Na křižovatce té stála památná mi smokvoň, daleko šířící libovůni v syrém a pochmourném vzduchu. Hle pohraniční cypřiš, od něhož počínají pozemky strýcovy. Tam jezero zarostlé osokou (jak ono zarostlo za čas naší rozluky!); tam strýcův holubník se mihl, zastíněný vazem; tam vynořily se vinice, kde celý den pracují snědé otrokyně; tam květnice s fialkami u studně; a tam, mezi hřadami, sám strýc s rýčem v rukou.

Strýc sevřel mne do svého objetí, při čemž jsem zpozoroval, že na bradě se mu objevilo několik šedivých vousů. S jásotem a křikem přiběhly děti. Starý poloosleplý pes Hektor prudce zaštěkal, ale ověťřiv, zavrtěl ocasem a přiběhnuv, jal se mi lízati ruce. Přibelhala se i stará chůva Charykleja.

Bohatá večeře čekala mne v jídelně. Bylo tam mléko, čerstvý sýr, uzené, na které jsem se jen třásl, víno, likér z myrtových jahod, pražené boby, hrách a vonný med. Po večeři strýc mne vedl na holubník a ukázal mi pár nových drahocenných holubů, objednaných z Messy.

Několik besesných nocí a ustalost po cestě pobídly mne záhy ulehnouti.

Stará chůva Charykleja doprovodila mne do mého domu s nahnilým příchodkem, z jehož skulin se prodíral bujný lopuch. Kout mé ložnice byl všecek naplněn rodinnými ikonami, s planoucími před nimi lampami a svícemi. Vonělo vlhkem, zelení a kadidlem.

Roztáhl jsem se sladce na podušce, vycpané suchými travinami, a spal jsem dlouho, beze snů, nezapomenuv po modlitbách několikrát pronésti jméno Lasthenie, krutě oklamavší můj první cit.

XXI

Bezstarostně prožil jsem několik měsíců, zasvěcuje čas práci, procházkám, hrám s dětmi a besedám se strýcem. Za jitra chodil jsem s dětmi na jezero, a společně jsme pouštěli po vodě malinké, ploské kamínky a lovili vodní kachny. Když dozrály fíky a víno, pomáhal jsem otrokům sbíratí hrozny a snažil jsem se zmírniti, kolik možno, strohé zákony strýcova panství.

V deštivé dni všichni se scházeli za večerů u strýce. Strýc pražil boby a hrách; přicházel soused; podávali mladé víno a hrozny. Někdy strýc čítal na hlas Aristofana, a děti se chechtaly tak, až se popadaly za břítka. Děd byl jemným znatelem Aristofana, a nikdo nečetl jeho komedie s takovým uměním.

XXII

V staré bibliotéce svého domu chopil jsem se dávno zamýšlené práce o božskosti Přesvaté Bohorodičky.

Začal jsem zjevnými svědectvími písma starozákonného. Žebřík, spatřený Jakobem v Bethulii; nespalný keř, zjevivší se Mojžíšovi; stánek, v němž se chovala archa Úmluvy, předobrazující nemluvně Krista, prorocství Davidova a Šalamounova, — nejevilo-li se to vše předobrazy Přesvaté Panny, jak to odhalili učitelé církevní, k zahanbení rouhavých a nesmyslných heresiarchův?

A čím déle jsem psal, tím přesvědčivěji jevila se mému rozumu pravda božskosti Přesvaté Panny a posléze jasně jsem pocítoval, že Ona neviditelně jest přítomna v bibliotéce, žehnajíc mým pracím, a že od nynějška všecek život můj protéká pod ochranou Přečisté.

Když jsem psal o božské kráse Přesvaté Panny, přede mnou vstával okouzlující obraz Lastheniin. Ale zaháněl jsem jej z myšlenek, neboť toto srovnání zdálo se mi rouháním.

XXIII

Než po uplynutí několika měsíců začal jsem pocítovat nepřekonatelný stesk; hry s dětmi mne nevábily; práce postupovala pomalu a mdle.

Za jedné procházky potkal jsem jízdného posla z města, který mi odevzdal psaní. Když jsem přečetl podpis, srdce mi zabušilo. Psaní bylo od Lasthenie. Psala:

„Buď zdrav, milý Isminie. Třebas jsem vinna před tebou, a ty, jak se zdá, velmi se na mne hněváš, přece nechci mysliti, že už ani drobet nemiluješ své Lasthenie. Už dávno žiji ve venkovském domě diakonisině. Přijed' nás navštívit. Ostatně nemysli, že budu plakatí, ukážeš-li se tak hloupým a dětinským, že vzpomínaje mého žertu budeš se durditi a nepřijedeš. Nezapomínej, že když chlapci se domýšlejí, že jsou zamilováni, jsou směšni dorostlé dívce. Biskup jest nespokojen tím, že jsi nezašel k němu se rozloučit před odjezdem. Sbohem. Tvá Lasthenie.“

V týž den sebral jsem své věci a vyjel z vesnice s velikou kyticí růží a zásoben vínem a medem. Byl jsem přesvědčen, že se sem vrátím v nejkratším čase. Strýc dlouho mával mi rukou s holubníku. Děti mne doprovodily k pohraničnímu cypřiši. Do noci již jsem byl v městě Konstantinově, kde neladný šum davu a hrkot ekvipáží nepříjemně zalehly v mé uši, přivyklé vesnickému tichu.

XXIV

Každý den, na lehké loďce, bez veslaře, plavíval jsem se ve venkovský dům Olympiadin. Mramorový dům diakonisin stál v sadu, jenž nádherou vyrovnal se znamenitému sadu Krále ostrova Fajákův Alkinoa, opěvovanému Homérem. Vavříny, myrty a cypřiše kupily se v stinný háj; v květnici rděly se růže, lilije lahodily čichu. Uprostřed sadu tyčila se fontána z thessalského mramoru, zobrazující orla, jenž chrlí vodu ze svého pozlaceného zobanu.

Mezi mnou a Lasthenií ustálily se milé styky bratra a sestry. Ona již nelaskala mých vlasů, a já nedíval se jí do očí hodiny, jak tomu bylo v začátku vesny, kdy kvetly fi-alky. Jako by neproniknutelná stěna zdvihala se mezi námi, a vzájemná úsilí naše rozkrušiti tuto stěnu ostávala marna.

Vyprávěl jsem mnoho Lasthenii o strýci a životě svém na vesnici, ještě více o svém příteli Kratisthenovi, o němž jsem nemohl mluvíti bez úchvatu.

Kdysi, zřejmě chtíc mi učiniti radost, Lasthenie pravila: „Místo abys tratil slova, popisuje přednosti svého přítele, raději přiveď ho ke mně, Isminie. Přijď s ním zítra. Bude u nás malá slavnost na uvítanou mé mladší sestry Chry-silly, která se vzdělává v antiochijském klášteře. Hotoví se přijmouti mnišství, jakmile dospěje šestnácti let. Takové jest přání diakonisino. Přijdi tedy a přiveď svého Krati-sthena.“

XXV

Kratisthen ochotně svolil k mé nabídce navštívití spolu se mnou venkovský dům diakonisy Olympiady.

Když jsme jeli v loďce, zpozoval jsem, že už nastoupila jeseň. Paprsky pobledly; ve vzduchu vonělo zralou révou.

Uvázal jsem loďku o nábřežní cypřiš. Vešli jsme v háj, kde k nám dolétaly nebeské zvuky Olympiadiny harfy.

Ve dveřích uvítala nás Lasthenie a přívětivě provodila do jídelny, obstavené rodinnými ikonami a ověšeně drahocennými tkaněmi.

Zde jsem spatřil Chrysillu.

Stála, složivši ruce na hrudi a zádumčivě hledíc v dál blankytnými zraky. Byla půvabna jak Charytka, půvabem sotva se rozvinuvšího růžového poupěte.

Jinoch a dívka pojili se v ní souhlasně. Světlé kadeře padaly jí na plece, vinouce se jak květy hyacintu.

Prvý pohled rozhodl můj osud. Přišel jsem v dům Olympiadin svoboděn, odešel jsem z něho zkován květovými pouty zlaté Afrodity, radosti bohův i smrtelných, jak praví pohanští básníci.

Večer prošel za moudré besedy, veselých žertů a lehké hostiny.

XXVI

Hvězdy pohasínaly, když jsme s Kratisthenem sedli do loďky, abychom se přeplavili do města. Na zejtří Kratisthen odjížděl na rok do Alexandrie. Přiznal se mi, že se rozhodl po uplynutí roku přijmouti mnišství, jestliže rozhodne učitel jeho, Řehoř Nazianský.

Rozhodli jsme se ztráviti beze spánku zbytek noci. Dlouho bloudili jsme po městě, tlukouce na všechny hospůdky, a všude nás odmítli. Posléze uslyšeli jsme buben a vešli jsme do ozářených dveří noční krčmy.

Stěží vyhledavše místo mezi opilými vojáky a zhýralými ženštinami, poručili jsme si Chioského. Když v pohárech zatřpytilo se zlaté víno, vlníc se a třpytíc, jak jemné kadeře Chrysilliny, neudržel jsem se a řekl Kratisthenovi:

„Vypijme na zdraví jedné malinké nymfy, s kadeřemi, vinoucími se jak květy hyacintu.“ Kratisthen mi porozuměl, a úsměv obrazil se v jeho černých, jak plod olivy, očích. Vypil pohár jedním douškem.

Po východu slunce doprovodil jsem svého přítele do přístavu a dlouho jsem zíral za korábem, jenž rozvinul purpurné plachty a brázdě vlny ulétal v dál, unášeje mého přítele k nivám drahého jemu Egypta.

XXVII

Bohyně Kypru pohlédla na mne laskavě. Dni mé plynuly jako nepřetržitý blažený sen. Zdálo se mi, že do setkané s Chrysillou jsem nežil. Celé dni jsem trávil s ní, zapomenuv Lasthenie. Chrysilla chovala se ke mně, jako bychom byli od malička známi. Krmili jsme společně její zajíce a holuby, četli verše a toulali se myrtovými háji Olympiadinu sadu.

Jednou, když unavena dlouhou hrou v míč Chrysilla ulehla na mramorovou lavičku u fontány a kázala mi usednouti u jejích nohou, pobízejíc, abych ji pobavil jakýmkoli verši, já, sklopiv oči, ne bez rozpaků, přečetl jsem, jak následuje:

Zda která z bohyň neb smrtelnic Chrysille mé je rovna,
 purpurem rdících se úst, kadeřích hebkých hrou?
 Půvab kvetoucí Heby, dětské žvatlání Psychy!
 Kdo v tebe upřel hled, jinou zda milovat můž'?

Tvář Chrysillina, bílá jako okvětí narcisu, pokryla se lehoučkým růměncem. Odvrátila hlavu a črtala prstem v písku.

„Kdo složil tuto báseň?“ — tázala se posléze obrátivši se na mně.

Mlčel jsem. V tichu bylo slyšeti šplounání fontány. Cítkady cvrkaly ve vinici, a chvílemi doléhalo padání přezralého fíku.

„Napsal jsi nepravdu“ — pravila Chrysilla.

„Nevěříš-li mé elegii, podívej se mi do očí“, — odvětil jsem. „Ty neumějí lháti.“

Ale Chrysilla se nepodívala na mne a znovu se odvrátila, prohodivši: „Nu, budiž tedy“.

V tu dobu v cypřišové aleji objevila se Lasthenie s harfou. Umlkli jsme. Lasthenie pohleděla na nás stroze a nepřátelsky.

XXVIII

Když se na nebi ukázaly hvězdy, poroučeje se Olympiadě, zamířil jsem k břehu a již jsem odvažoval loďku, hotově se dáti na zpáteční cestu, když tichý hlas zavolal mě iménem. Poznal jsem Chrysillu.

„Počkej, Isminie“, — pravila, vyšedši z nábřežního háje. „Nemáš-li na spěch, uvaž znova loďku o cypřiš a vejdí do sadu, kde tak líbezně šplouná fontána a tak teple září hvězdy. Ach, Isminie! Mně jest veselo, mně se chce zpívat, mně se chce běhat!“

I zazpívala písničku, kterou jsem dobře znal od dětství:

K dveřím zeleného sadu,
můj miláčku, ó přijdi dnes.
V žití jakou čekáš vnađu
než her zlaté Afrodity ples?

„Chytej, mne Isminie“ — vzkřikla se zvučným smíchem a ubíhala po cestě osvětlené hvězdami, mizejíc ve vavřínovém háji.

Vrhl jsem se za ní, záhy dostihl jsem jí, ne příliš dbající uniknouti mně, a pevně ji sevřev rukama, spustil jsem ji na trávu. Ústa její jak šalmaj zvonila smíchem. Uchoopil jsem vysmeknuvší se pramen jejích vlasů, mdle vonících pižmem, a přitiskl ke rtům.

Několik minut jsme žvatlali, přerývajíce slova vzdechy a něžnými pohledy, dokud rty naše se neslily v dlouhém, slastném jak med a opojném jak víno polibku. Chrysilla vrkala na mé hrudi jak holubička, a já tiskl jsem její drobné ručky, snaže se nasytiti jejími pohledy a ústy, dokud Chrysilla neřekla, oddalujíc mne a popravujíc si rozčuchané kadeře:

„Od prvního pohledu jsem se ti oddala, Isminie, nevědouc jaký's člověk, a zapomínajíc, že jsem ještě nedostihla toho věku, kdy dívka může se státi nevěstou. Ó zapřísáhám tě, Isminie, opusť mne nyní. Netrhej růže, když lístky její ještě se nerozvíly, nejez nezralého hroznu: jest hořký a stahuje ústa. Utíkej ode mne, Isminie, utíkej a nevracej se“.

„Nikoliv“, — odpověděl jsem. „Odejíti od tebe — toť pro mne rovno smrti. Poznal jsem život teprve, když jsem tebe spatřil. Tys — můj anděl, tys — má radost, tys — má nevěsta před lidmi i před Bohem. Zaklínám se spásou své nesmrtelné duše, miluji tě.“

Dovršil jsem slova svá novým polibkem, a Chrysilla přivinula se ke mně, zasypavši mně celého vonnými kadeřemi.

Tak ztrávili jsme v polibcích, objetích, šepotu a přísahách větší část noci.

Na rozchodnou Chrysilla mi pravila:

„Zítřa jest den mého narození. Naplní se mi čtrnáct let. Příklad a přines hodně květin.“

Vrátiv se domů, ani se nesvlékaje, vrhl jsem se na postel; slzy řinuly se mi z očí; hrdlo svírala slastná křeč. Všechn minulý život prchal ode mne, jako opadává podzimní listoví se stromu. Zdálo mi se, že den setkání s Chrysillou byl dnem mého narození. Nezapadající slunce vycházelo na mém nebi.

XXIX

Příštího rána jsem zašel do lazebny, kde mne pečlivě oholili a postříkali růžovou vodou. Po té vydal jsem se na tržnici, kde jsem nakoupil všeho, v čem si obyčejně libují zamilovaní: jablek, růží, baniček s pomádou, pižma a růžového oleje. Kromě toho našel jsem pro Chrysillu hrstku bílých narcisů. Obtížen vším tímto nákupem, přepravil jsem se přes moře a vešel do cypřišové aleje, odkud jsem zaslechl smích Chrysillin.

Za příčinou svátku Chrysilla byla v bílém oděvě a perlovém náhrdelníku. Vínek z myrt zelenal se v jejích kadeřích. Po noci v sadu byla svěží jak růže, a toliko zkušený zrak mohl zpozorovati v očích jejích jakousi zemdlenost.

Chrysilla ukázala mi bílou kozu s rudou tkaničkou na šiji — dar diakonisy Olympiady.

Po obědě nabídl jsem Chrysille, že ji provedu na loďce. Souhlasila, i odpluli jsme, slíbivše diakonise, že se vrátíme do západu slunce.

XXX

Slunce zářilo na jasném nebi, když jsme odrazili od ostrova.

Než brzo počaly se sbíhati mraky; hrom podumíval v dáli. Vlny vzkypěly a narážely o kraje loďek s těžkým hukotem. Již jsem se jal veslovati nazpět, když blesk svítnul nad samými našimi hlavami; zavyl vítr, ohromná vlna zdvihla naši loďku na svém zpěněném hřbetě a mrštila dolů, až vesla vyjela mi z rukou, a já padl přímo v objetí Chrysilly, zvučně se smějící a rozpustivší kadeře po větru.

Za okamžik chrstal déšť. Vlny přehazovaly loďku s hřbetu na hřbet, hned stavějíce ji svisle, hned převalující se přes okraj. Slaná pěna potřísňovala naše tváře. Spočátku zkusil jsem veslovati, ale poznav, že to marno, hodil jsem vesla na dno loďky, a objav Chrysillu, čekal jsem smrti. Umřítí v rukou Chrysilliných zdálo se mi blahem. Loďka se hnala se zběsilou rychlostí. Vítr svištěl v uši. A stále blíže a těsněji svírala se naše objetí; ústa neodrávala se od úst.

Vodní jícný se rozchlípily, aby pohltily útlý člunek a dva nešťastné zamilované. Zdálo se, že samo peklo vyřítilo se proti nám, aby nás skrušilo ohněm, vodou a vichrem.

Tak jsme se zmítali dle rozmaru vln okolo hodiny. Posléze déšť ustával, nebe se usmálo. Vlny se zazelenaly, zajiskřily. Mnohobarevná duha přepásala nebe.

Já i Chrysilla vítali jsme se jako vzkříšení z hrobů, netušíce, že záhy nám bude želeti toho, že bouře nás neunesla v záhrobní svět, sjednocených ve slastném polibku. Nová bouře, strašnější než běsnění živlů, sbírala se nad námi. Ale netušili jsme jí a bezstarostně jsme se oddávali opojení svým zachráněným životem a láskou.

Vítr přihnal naši loďku k neznámému mně ostrovu. Stáda ovec potulovala se po břehu, prostřed řídkých tamaryšků. Přistali jsme k ostrovu a vyšli z loďky.

XXXI

Zdálo se, že jsme se octli na blaženém ostrově Kytheře, o němž mluví dávní básníci. Vše přálo naší lásce: stinné jeskyně, svlažované studenými zřídly; jabloně, obtěžkané zralými plody, bílé ovečky, s nimiž si Chrysilla pohrávala.

Tam, pod zaprášenou olivou, ještě jednou přísahal jsem Chrysilce věčnou lásku a věrnost, a dlouho jsme trvali v těsném objetí, ustavše od polibkův a opájejíce se plným od-
dychem.

Růměnné plody mírně se zlatily jesenním sluncem; tiše zurčel pramen; divoký holub kroužil nad Chrysilou, bělaje se na modrém nebi.

Sňal jsem s šije zlatý kříž a vložil jej na Chrysillu řka: „Tímto křížem se zaklínám, že tě miluji. Jest třeba ještě přísah?“

Šepot Chrysillin byl — jak vrkání holubičky; její smích — jak zurčení lesního pramene; polibky jejích pružných a nachových rtů — jak svěží jitřní růže.

„Když jsem dnes v noci přišla do ložnice, — smála se Chrysilla, — a Lasthenie se mne tázala, kde jsem byla tak dlouho, odvětila jsem jí, že jsem se procházela s tebou. Lasthenie s nevolí mi řekla: ‚to je nerozum‘, a obrátila se k stěně.“

Dětská upřímnost, s kterou Chrysilla prozrazovala naše tajemství, začínala mne znepokojevati. V hlavě kmitly se mi předtuchy, kterým příliš brzy souzeno bylo státi se skutečností.

XXXII

V domě Olympiadině jsme našli všechny ve velikém znepokojení nad naším zmizením. Diakonisa náhle jako by zcela se změnila ke mně, mluvila chladně a suše a znena-dání zavedla řeč o tom, že Chrysille ostalo toliko půldruha roku do přijetí mnišské hodnosti. Poslouchal jsem, hrýže se v rty, a zdál jsem se sám sobě nejnešťastnějším ze smrtelných. Než zjevila se Chrysilla, a jako by vzešlé slunce rozehnal mraky. Ona tak mile se smála, tak vesele žva-tlala, tak šelmovsky dávala mi znamení očima, že jsem zapomněl znepokojení, vyvolaného řečí Olympiadinou. Při obědě Chrysilla sama plnila zlatým vínem úzké a vysoké poháry a tak bystře a lehce běhala od příboru k příboru,

že se mi mihotala za jejími plecemi dvě bílá křidélka, jako na zobrazeních *Psychy*.

S večerem diakonisa sedla, by hrála na harfu, a já s *Chrysillou* zklouzl v sad, ukryli jsme se v myrtové besídce, a tam, dle ustáleného již mezi námi milého zvyku, rty naše sjednotily se v němém polibku. Tak ztrávili jsme v hrách *Ěrotových* několik hodin, a když *Chrysilla* unaveně schovala hlavu na mé hrudi, jako by se mi oddávala vší bytostí svojí, myrtové větve, zakrývající vchod do besídky, se rozhrnuly, a na prahu stála *Lasthenie*. Jak polapení zločinci, odtrhše se od sebe, odskočili jsme v různé kouty besídky. Ale bylo pozdě. Patrně *Lasthenie* dávno nás pozorovala zpoza větví. Pánovitě vzala *Chrysillu* za ruku a pravila:

„Ty zítra pojedíš do *Āntiochie* a nevrátíš se sem před přijetím stavu andělského. A ty, mladý bohoslovče, obírající se sváděním hloupých dívenek, ještě neumějících prohlédnouti tvé ničemnosti a mrzkosti, ty budeš mluvit s diakonistou.“

Tehdy já, necítě ostnů hrdosti a samolibosti, vrhl jsem se na kolena a lomě rukama, zapřisáhal jsem *Lasthenii*, aby nás nerozlučovala. Zaklínal jsem ji naší minulostí, vzýval její něžné srdce. *Chrysilla*, složivši ruce na hrud, přidružovala k mým své líbezné prosby, přerývané slzami. *Libyjský lev* byl by se pohnul naším hořem, ale nepohnula se *Lasthenie*. Rozhodnutí její bylo neoblomno.

Pravdu dí, dle všeho, dřevní filosofové, tvrdíce, že *Eros* zbavuje nás rozumu. V zoufalství, že jsem nepohnul *Lasthenie*, vskočil jsem, abych vyrval *Chrysillu* násilím z je-

jích rukou, a nevím, do jakého ještě bláznovství bych byl došel, kdyby Chrysilla, najednou ztichši a mávnuvši rukou, nebyla mi řekla: „Ustaň, Isminie!“ Tato slova, nic hlasitější než vrkání holubičky, zkovala mne tužejí všech železných řetězů. Zkameněl jsem v neuskutečněném poryvu.

Pohledem hluboké nenávisti a odporu pozřel jsem na Lasthenii, nechápaje, jak jsem mohl kdysi milovati tohoto hada, vrhl jsem prosebný pohled na Chrysillu a vyběhl z besídky. V zápětí doslechl jsem pláč Chrysilly, neskrývající svého hoře.

XXXIII

Nepamatuji se, jak jsem se přepravil do Konstantinopole. Po ulicích jsem běžel, vrážeje do chodců, a pokládali mně asi za šílence. A vskutku, neočekávaný úder sudby pomátl můj rozum.

Ne veselo trávil jsem noc v stěnách svého domu, které tak nedávno byly svědkyněmi mého blaha. Myšlenky, jedna za druhou, se honily mi v hlavě. S počátku chtěl jsem běžeti k Olympiadě a zapřisahati ji, aby se zželela nade mnou a Chrysillou. Než záhy jsem pochopil, že lépe pro mne nyní ani nechoditi na oči rozhněvané diakonise. Nedlouho před svítáním úplně již jsem se rozhodl spojití se s flupou námořních lupičů, udeřiti na koráb, vezoucí Chrysillu do Antiochie, a takovým způsobem vyrvatí Chrysillu z rukou Olympiadiných. První paprsky slunce odehnaly ode mne tyto bláznivé záměry. Zatím nové hrozné myšlenky zrodily se v mojí hlavě. Představil jsem si hněv otce Jana, kterému

diakonisa donese o tom, co se sběhlo. Již viděl jsem pohled jeho pronikavých očí, slyšel jeho neoblomný hlas: „*Ā tak, Isminie, ty proto jsi studoval bohosloví, abys sváděl čtrnáctiletou nevinnost.*“

Veškeren můj život shroutil se skrze Lasthenii. Zamotali mne v uzel, kterého nemohl rozmotati můj otřesený rozum. Ostávalo jedno; roztíti tento uzel, prchnouti. I s prvním raním korábem odplul jsem do *Āthén*, nerozloučiv se s nikým v *Konstantinopoli*.

XXXIV

Jitro bylo světlé a chladnavé. Vítr dul příznivý, a koráb rozpustil všechny plachty. Hle, již zmizely v dáli zlaté střechy a kupole rodného města, tam začernaly se cypřiše, a mezi nimi zablýskl se mramorem dům *Olympiadin*. Upřel jsem bedlivý pohled na okna, ale ta byla zastřena, všickni v domě ještě spali.

Slzy zakalily můj zrak, i sklonil jsem se u kormy, abych nevyzradil okolostojícím svého pohnutí. Když jsem pozdvihl oči, už nebylo ani *Konstantinopole* ani domu *Olympiadina* s obklopujícími jej cypřiši. Kolem mne byla toliko stáda zelených vln, čeřících se pěnou, s křikem poletoval nad plachtou racek. Oči mé hledaly oči *Chrysilliných*, rty hledaly jejích rtů, a když na můj šepot „*Chrysillo!*“ odvětil mi toliko chladný vítr, ovívaje tvář mou popraškem slané pěny, a když mé mimoděk vztažené vpřed ruce potkaly toliko blankytné prázdne nebe, zoufalství tak mne uštklo, že rozhodnuv se okamžitě ukončiti svá muka, již jsem vy-

sunul nohu na kypící tůni, vrhaje se k smrti jak k věrnému útočišti. A tu by se končila má historie, a nikdo by se nedověděl o mé lásce a strádáních, kdyby nepoznaný, jenž měl podobu obchodníka fíky, neuchopil mne za plece, vzkřiknuv: „Stůj, šílenče!“ Vzpamatoval jsem se a zabručel jakás málo srozumitelná objasnění.

XXXV

Několik dní a nocí ztrávil jsem v nekonečném zoufalství, podobném Orfeovi, ztrativšímu Euridiku. Blížkost Chrysilly, její laskání a polibky za těch několik dní, staly se mi touž nezbytností jako spánek a jídlo. Ztratil jsem vnitřní rovnováhu, a strach před možným šílenstvím neopouštěl mne. Noci jsem trávil bezesné, drásaje ránu srdce vzpomínkami, šeptaje jméno Chrysillino a vyvolávaje si před oči její kouzelný obraz! Několikrát připadlo mi na mysl sestoupiti s korábu v nejbližším přístavě a s prvním korábem vrátiti se do Konstantinopole. Ale uvážil jsem, že Chrysilla asi již opustila dům diakonisin, a mne že nic nečeká v domovině, kromě výčitek a pozdních lítostí.

Na konec rozhodl jsem se ztráviti zimu v Athenách, hledaje zapomenutí v práci a modlitbě, navštívit školy alexandrijské, zajeti do Kappadokie a Nazianzu, shledat se s biskupy Basiliem a Řehořem. Po uplynutí roku zamýšlel jsem se vrátiti do Konstantinopole a padna k nohám Olympiady, zapřisahati ji, aby svolila k mému sňatku s Chrysillou, s kterou jsme se již zasnoubili před tváří samého Pána, zavá-

zavše se přísahami, jichž porušení hrozilo nám věčným zatracením a odloučením od říše milosti.

XXXVI

Po příjezdu do Athén ubytoval jsem se v nevelkém domě filosofa Dioklesa, nedaleko Akademie. Dům obklopen byl nevelikým olivovým sadem, s přiléhajícím k němu vinohradem.

Jitro jsem trávil v Akademii, potom jsem chodil k moři koupat se a potom jsem odpočíval na pobřežním chlumu, porostlém řídkým kaktusem, bavě se házením kamínků do vody.

Pravidelný život, studium filosofie a naděje na milost Boží ponenáhlu usídlily v mé duši mír. Toliko časem zachvacovala mne mučivá tesknota po Chrysille, a držela ve svých spárech po několik dní, jako v horečce. Tehdy jsem nechával Akademii a vydával se na cesty po okolí Athén, zpytuje náhrobní nápisy a nocuje po širém nebem.

Dle všeho byl bych pobyl v Athénách do jara, kdyby ne jedné okolnosti.

U domácího mého Dioklesa byla služka jménem Fotida, podobná šťavnatému fíku. Od ní příjemně vonělo travou a mlékem. Mravů byla lehkých a veselých, a žáci filosofa Dioklesa právě tak svobodně užívali jejích lásek, jako fíků a vína Dioklesova sadu.

Ke mně Fotida ze samého začátku jevila zvláštní náklonnost a zpozorovavši, že kdysi večerem jsem se zahleděl,

jak dojí kozu, usmála se na mně významně. Z těch dob nedůstojná žádostivost usídlila se ve mně, i lajdal jsem častěji a častěji okolo chléva a ve vinici, kde pracovala Fotida. Na konec pocítil jsem, že Fotida veskrz ovládla mými myšlenkami, a vzpomněv Chrysilly, jejích polibků a svých přísah, jsa hryzen studem a lítostí, opustil jsem dům Dioklesův.

XXXVII

Přibyl jsem do Kappadokie Kesarijské a přenocovav v klášterním hostinci, zrána odebral jsem se k biskupu.

Ne bez strachu došel jsem domu Basiliova. Obával jsem se, nezpravil-li ho otec Jan o mém nedůstojném chování v domě Olympiadině.

Než obavy mé záhy se rozptýlily.

Biskup Basilius přijal mne srdečně. Vyptával se na zdraví Janovo, vzpomínal s něžností na léta jejich jinošského přátelství, jich studia v Āthénách.

Biskup Basilius byl vysokého vzrůstu a pevného složení. Biskup Konstantinopolský jevil by se vedle něho malým a neduživým. Ve všech pohybech a slovech Basiliových projevovala se silná vůle, mluvil krátce a často nenacházel slov pro povědění myšlenky.

Právě byl dokončil svou filosofickou práci „Besedy na Šestodněv“, i vyhovuje mé prosbě pročetl mi některé úryvky. Byl jsem ohromen vysokým vzletem myšlenky Basiliovy i jeho sčeflostí ve filosofech a básnících.

Předmětem jeho díla bylo zobrazení síly Boží, projevující se ve veškerém kosmu. Basil přejímal moudrost z Tha-

lesa, Anaximandra a Platona. Mnoho čerpal z básně Aratovy „Faenomeny“ a Lukreciovy „O podstatě věcí.“

Provázen požehnáním Basiliovým odebral jsem se do Nazianzu.

XXXVIII

V Nazianzu navštívil jsem biskupa Řehoře, o němž tolik jsem slyšel od přítele svého Kratisthena.

Zastal jsem velikého bohoslovce při práci. Psal mysterium „O mukách Kristových“, přepracováváje Euripidovu tragedii „Bakchantky“, vymítaje z ní všechny pohanské kaly a povznášeje naivní výjevy hellenského básníka k výši křesťanského symbolu.

„V obraze trpícího Dionysa“ — řekl mi Řehoř, — „Helleně předviděli Pána našeho Ježíše Krista, trpícího na dřevě kříže. Dionys dával lidem okoušeti révy vinné, předobrazuje tím božskou eucharistii, tajemství přijímání těla a krve Kristovy. Proto pěvec Dionysa, Euripides, spolu se Sokratem, Platonem a Vergilem, jeví se předvěstitelem evangelního zjevení. Avšak moudrost jich děl jest odkryta toliko zraku zasvěceného. Tělesný člověk vidí v nich jen tělesné, nacházeje v jejich božských spisech ospravedlnění neřestných náklonností vetché přirozenosti naší, padlé v hříchu Adamově“.

Po té přešel k usvědčování gnostiků a arianů, tvrdě, že jich učení jest toliko pouhé tělesné mudrování.

Rozhovor dotkl se Kratisthena. Řehoř vyslovil se o něm s pochvalou.

„Tento jinoch“, — pravil —, „jest nadějí církve Kristovy, otřesené heresemi a rozkoly. Rozum, filosoficky naladěný, pojí se v něm s plamennou vírou. Toť nejlepší z mých žáků.“

Zvěděl, že z Nazianzu přímo se ubírám do Alexandrie, Řehoř dal mi psaní pro Kratisthena.

XXXIX

Přibyv do Alexandrie, jal jsem se hledati dům koželuha Filoksena, kde byl bytem přítel můj Kratisthen.

Zastal jsem celou rodinu koželuhovu u oběda. Na mou otázku, mohu-li spatřiti bydlícího zde bohoslovce Kratisthena z Konstantinopole, koželuh živě odvětil:

„Nejsi ty Isminij z Konstantinopole?“

Na mou kladnou odpověď Filoksen pravil: „Tak slyš, hosti můj, noviny, které tě zarmoutí, seženou růměnc s tvých lící a vyvolají v očích tvých slzy. Není tomu ještě měsíc, co přítel tvůj Kratisthen zemřel horečkou. Před smrtí volal tvé jméno a prosil, aby ti byla odevzdána skříňka s jeho pergameny. Víím, že těžká to pro tebe zvěst. Posad se za stůl, poděl se s námi o oběd a posilň se vínem, hojícím veškeré trudy. A potom pokoř se vůli Boží.“

Nohy mé sklesly, v očích se zatmělo, i poprosil jsem dobrého koželuha, aby mne odvedl na takové místo, kde bych mohl, nejsa vyrušován ničimi zvědavými zraky, oddati se svému hoři.

A tak, v jeden rok souzeno mi bylo pozbytí nejen milované nevěsty, ale i drahého přítele.

Nyní se vší jasností uviděl jsem vrtkavost pozemského štěstí. Včera měl jsem vše, dnes vše jsem ztratil. Nevím, k čemu by mne bylo dohnalo zoufalství, kdyby ne víry v prozřetelnost Boží, řídící náš život k rozumnému cíli a nikdy nesesílající nám zkoušek nad síly.

Vzpomněl jsem slov veletrpitele Joba: „Bůh dal, Bůh vzal“, a pohroužil jsem se v hluboký spánek, jakým spí toliko lidé, kterým nic neostalo v životě.

XL

Pozbyv způsobilosti pracovat, vzal jsem hůl, a vyšel z bran Alexandrie, vydal jsem se vzhůru po Nilu.

Mnoho dní jsem šel parnou pouští. Často několik hodin nenaskytl se ani stromu ani praménku, a myslil jsem, že mně souzeno zahynouti hladem a žízní, neskončím-li život a ještě spíše, padna do chřtánu hladového lva, jehož řevem otřásal se rozžhavený vzduch.

Na třetí den přišel jsem k jeskyni. Pod palmou, vedle pramene, našel jsem vetchého poustevníka, s tělem seschlým a zčernalým od slunce. Bedra jeho byla opásána listy.

Poustevník zavedl mne do jeskyně, kde v koutě byla bible, kříž a lebka, a u vchodu dřímал zlatý lev.

Po krátké besedě poustevník nabídl mi, abych se umyl v prameni a po té odpočinul v hloubi jeskyně, kam nepronikají žhoucí paprsky slunce.

Usnul jsem a spal dlouho, a když jsem se probudil a vyšel z jeskyně, plamenná koule sluneční už dotýkala se pouště, a zlatý písek třpytil se růžemi.

Poustevník postavil podle mne košík s datlemi, i usedli jsme, besedující, pod palmou.

V tu chvíli přiletěli holubi a utrhávající s palmy zobákem datle, házeli je v náš košík. A procitnuvší lev popošel k poustevníku a jal se mu lízati ruce.

Poustevník obrátil se ke mně se slovy:

„Ty, synu můj, máš podobu člověka nešťastného, ztrativšího cos drahého, usouzeného dlouhými slzami a bděním. Vyprávěj mi své hoře, jak nemocný ukazuje lékaři palčivou ránu. Možná, že u mne najdou se léčivé byliny na zhojení šírající tebe nemoci.“

„Správně jsi uhodl, abba“, — odpověděl jsem. „Mně se přihodilo v jeden rok ztratit vše, co jsem miloval. Jdu teď bez cíle, sám nevěda kam, a nejlepším ukončením mých potulek zdá se mi, jestliže hladový lev roztrhá mne, a kosti mé zhnijí pod sluncem pouště.“

„Nepokoušej milosti Boží, synu můj“, — odpověděl poustevník. „Věz, měl jsem o tobě v noci vidění, a zrána očekával jsem tvého příchodu. Vstaň neprodleně, neboť jsi dostatečně posilnil tělo spánkem a jídlem, a noc — nejlepší čas pro cestování: hvězdy osvěcují cestu, a noční chlad osvěžuje tvář. Jdi dále vzhůru po Nilu, dokud nepřijdeš do lidnatého města Theb. Pomodli se, dříve než vstoupíš do města, a čekej milosti Boží. Běž. Pán s tebou.“

Ihned jsem vstal, vzal hůl a rozloučiv se s dobrým poustevníkem, vydal jsem se vzhůru po Nilu, naplněn sladkou a nejasnou nadějí.

XLI

V Thebách dlouho nemohl jsem si najítí místa pro nocleh. Všechny dvéře se přede mnou zavíraly. Upadl jsem v zoufalost; slova poustevníkova počala se mi zdáti bláznovstvím, i vyčítal jsem si lehkověrnost. Posléze v jednom zájezdním hostinci jsem našel volnou světnici, malinkou a špinavou, vychodící dveřmi přímo do výčepu, kde povykovali opilci a zhýralci pěli oplzlé písně, tlukouce na bubny.

Zdřimnuv nemnoho, vyšel jsem ze své světnice a poručil si podatí vína a jídla, stěží si vyhledav volné místo u okna, z něhož doléhalo chrochtání svině a zápach hnoje.

Víno nalévala hostům malinká služka s vinoucími se kadeřemi.

Pohlédnuv jí ve tvář, poznal jsem Chrysillu; ona taktéž poznala mne.

Když všichni usnuli, vplížil jsem se do kuchyně, a Chrysilla zalévajíc se slzami radosti, vypravovala mi, jak prchla, aby mne našla, z antiochijského kláštera, upadla do rukou námořních lupičů a prodána byla jimi majiteli hostince v Thebách, člověku hrubému a krutému, chovajícím ji v ustavičné nouzi a strachu. Slzy vstoupily mi do očí, když jsem uviděl, jak pobledla a zhubeněla Chrysilla, když jsem uviděl žalostnou úpravu její ložnice, oživené toliko ochočným holubem, vesele zobajícím zrní na okně.

Rozhodli jsme se neprodleně prchnouti do Konstantinopole.

XLII

Příštího jitra zašel jsem na tržiště a koupil mužský oděv pro Chrysillu.

V noci, oblečena za chlapce, ukryvši kadeře pod čepkou z nachového aksamitu, Chrysilla po žebříku spustila se z okna v má objetí a záhy plavili jsme se s rozpiatými plachtami dolů po Nilu.

Nebudu popisovati naší cesty. Uběhla v besedách a sladkých láskách. Chrysilla vyplakala se u mne na hrudi ze všeho hoře posledních měsíců. Děkoval jsem Bohu za sešlaná mi strádání, korunovaná takovou překrásnou korunou, a přísahal jsem, že celý život budu pamětliv dobrodiní svatého poustevníka a někdy navštívím jeho jeskyni.

A splnil jsem ten úmysl za šest let. Ale našel jsem palmu uschlou, zřídlo vyprahlé. Starý lev zdvihl se zočiv mne, poznal mne a vrtě ocasem zval, abych ho následoval. Lev přivedl mne k neveliké mohyle, zastíněné křížem, a já pochopil, že tam odpočívají kosti svatého poustevníka. Padl jsem na kolena a odsílal k Bohu horoucí modlitby.

XLIII

Těžko vylíčiti radost, s jakou uvítala diakonisa Olympiada navrácenou Chrysillu, kterou dávno již oplakala jakožto mrtvou. Pod dojmem této radosti neplísnila jí za její útěk z kláštera, odpustila i mně, bezděčnému vinníku všech strastí.

Za to biskup uvítal mne stroze a pravil, že mne pokládá

za člověka ztraceného, jednou pro vždy poskvrnivšího své dobré jméno a nehodného sloužití Církvi.

Mnoho času prošlo, než utišil svůj hněv a svolil požechnatí mému sňatku s Chrysillou.

Večer před našimi sdavkami Jan vzkázal, bych zašel k němu. Noc ztrávili jsme v moudrém hovoru. Oči biskupy zářily dobrotou a vznešeností. Ku konci rozmluvy mi řekl, že mi odpouští mou lehkomyšlnost a jménem Církve žehná mně i Chrysille k trudnému úkolu manželství.

„Manželské spolužití“ — zakončil svou řeč — „jest vystupování na strmou horu, porostlou trnám, a krutě se klamou, kdož blouzní naléztí ve sňatku samé jen růže slastí.“

XLIV

Na druhý den přišli jsme s Chrysillou do chrámu, a biskup vložil nám na hlavy věnce a dal pítí vína z jedné číše, jako symbol sjednocení v tomto životě i budoucím, a přečetl z evangelia Janova hlavu o tom, jak Pán Ježíš Kristus posvětil manželskou lásku, proměniv vodu ve víno na svatbě v Káni Galilejské.

Týž večer opustili jsme město Konstantinovo a odjeli k strýci, na venkov. Děti okrášlily náš dům myrtami a růžemi; strýc odzátkoval láhev starého vína, abychom ji vypili na svoje zdraví. Za rok rozluky Charykleja ještě více se shrbila a již skoro neviděla; děti znatelně vyrostly. Maličká Chloja rozkvetla jako růže a už četla pověsti Heliodorovy a Eumathiovy, a maličký Amintik ukazoval vlohy pro matematiku a dovedně hrál na flétnu.

XLV

Nyní dovol, abych se rozloučil s tebou, drahý čtenáři, a poděkoval ti za shovívavou trpělivost, s kterou jsi vyslechl neumělou, ale ze srdce vytrysklou pověst mého života.

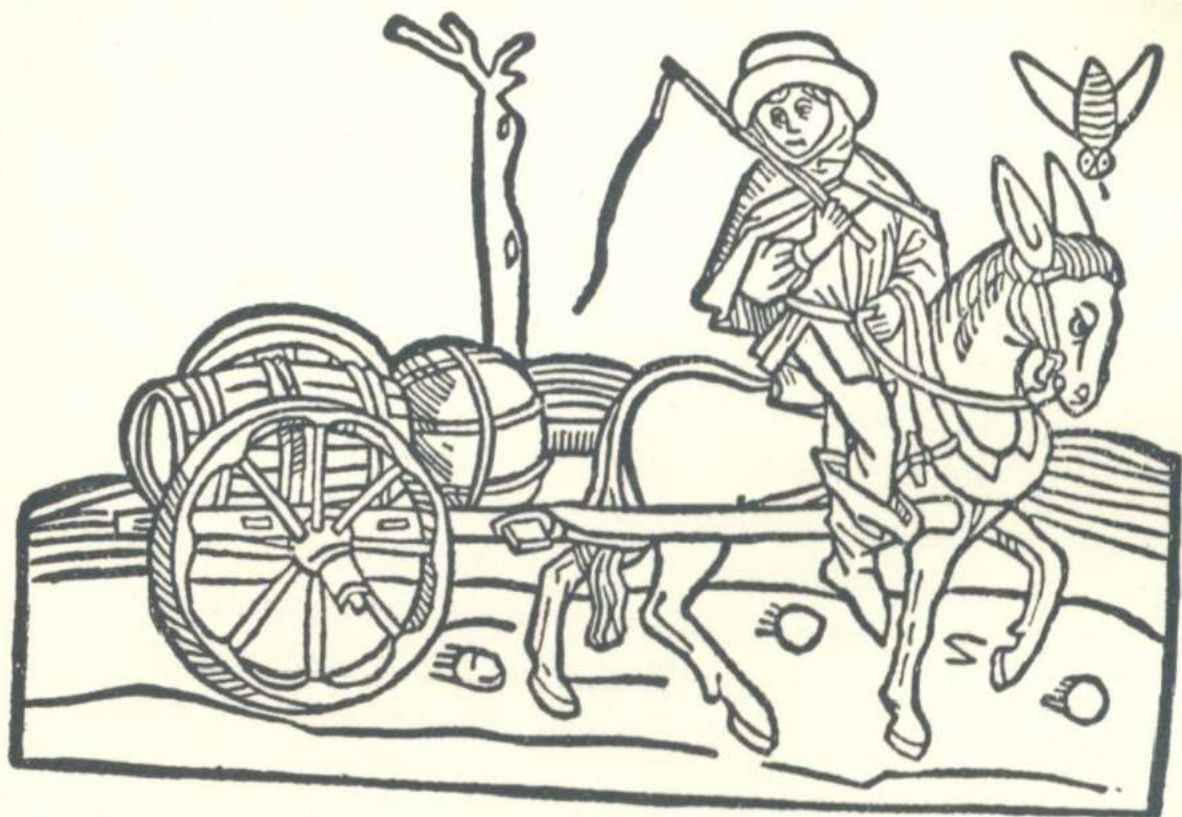
Nyní, kdy zapadající slunce proniká v okno bibliotéky, osvěcujíc rozházené na stole pergameny; kdy v dáli vidím strýce dlouhou žerdí honícího holuby, bělající se na modrém, sešeřeném nebi; kdy proudí večerní svěžest, se záhonu u studně zavání fialkami, a v tišině, ze sadu, doléhá stařenecké žvatláni zdětinštělé slepé Charykleje, mdlé žvatláni, splývající s večerním soumrakem; kdy dětská tvář Chrysillina sklonila se u mého ramene, a kadeře její rozsypaly se na mé knihy — nyní vstávají přede mnou drahé obrazy minula a nade vším obraz moudrého jinocha, nevčasně zhynulého přítele Kratisthena. Vidím jeho předčasem sestárlou tvář, smutnou i světlou, jak ta podzimní noc, kdy jsme pili spolu víno na počest malinké nymfy, s kadeřemi, vinoucími se jak květy hyacintu; slyším dětský smích Chrysillin, a tyto dva obrazy usmívají se sobě navzájem, a temné tajemství hrobu ozařuje se úsměvem věčně kvetoucí nymfy.

I chce se mně zakončiti pověst slovy:

Blahoslaven život, blahoslavena i smrt; blahoslaven Bůh vedoucí nás nevypravitelnými cestami svými, jemu sláva na věky! Amen.

Z ruského přeložil Josef Vašica.

La. roi. fable de la mouche et de la mulle.

Bajky Ezopovy: O mouše a mezku. Z dílny Mikuláše Müllera.

LIST ALDA MANUCIA ŘÍMSKÉHO, prvního tiskaře Listů Svaté Kateřiny Sienské

Nejdůstojnějšimu Monsignorovi, pánu Františku Piccolhomini ze Sieny, kardinálu jáhnu titulu Svatého Eustachia, Aldus Manucius Římský poníženě se poroučí.

Bylo-li v které době, nejdůstojnější Monsignore, nejsvrchovaněji potřebí, aby lidé svatí a služebníci Boží živým hlasem i spisy kárali bludy lidské, jest to v době nynější, jež by potřebovala, bylo-li by to možno, aby i kamenové, a to nejen v chrámech, ale v celé přírodě, ustavičně křičeli proti příšerným neřestem a strašným zločinům, jež se dnes páchají na světě, a není, kdo by jich káral. Ach, přeběda nemocným, když i lékařové onemocní. A všecka neřest již dostoupila takového vrcholu, že by všude bylo hojně látky na satyry i tragédie. Jindy aspoň se zdálo, že jakýsi stud jest v páchání zla; ale dnes — ó světě zlotřilý! ó časy proklaté! — tváře lidí nejsou již tvářemi, nýbrž bezcitnými maskami, neboť jinak hoví lidé chťičům než nemá zvířata, i nezbylo z člověka nic než forma a jméno. Nedbá se již ani cti ani dobré pověsti, jako by ostatní lidé taktéž byli jen obrazy neb sochami. Jest se tedy velice obávati, jako obecně se páše všeliká mrzkost, tak že i obecně Bůh sešle za ně dűtky a biče.

Proto Spasitel náš Ježíš Kristus, jenž vždycky chtěl našemu dobru a našemu posvěcení, vida své ubohé tvorstvo v takové bídě a chtěje poskytnouti léku proti tolikेरým zlům, vnuknul jistým služebníkům svým jemu oddaným, by se uveřejnily tiskem LISTY SVATÉ KATEŘINY SI-ENSKÉ, plné přesvatých naučení a Ducha Svatého, které na místě nejprísnějších kazatelů by se rozešly po světě a káraly bez jakékoli bázně chyby, zapuzovaly neřesti, uváděly svaté ctnosti k chvále a cti Boží a k spáse duší. A věru směle pravím, že není možno, aby ten, kdo s nábožností čísti bude tyto svaté Listy, všecek se nepřetvořil, a by mu nevstouplo v srdce jméno Ježíše Krista ukřižovaného a by se nerozplamenil láskou k Bohu a nenabyl opovržení a nenávisti k sobě samému a k své vlastní vůli . . . , neboť není v nich nic jiného, než chvála Boží a žhoucí láska k bližnímu. Nemohu se zajisté neradovati nesmírně, rozvažuje podivuhodný čin, jímž jest vydání těchto svatých Listů, neboť nejen vybízejí k dobrému, ale přímo způsobem zázračným dohánějí . . .

A poněvadž tyto Listy byly až do těchto dob (myslím, že z vůle Boží) jaksi neznámy a skryty a uveřejňují se v době, kdy nevěřící táhnou ve zbrani s ohromným vojskem a vyzbrojením po moři i po souši se záměrem zničití víru Kristovu, a již začali uváděti ve skutek svou žádost s převelikými pohromami a řežemi křesťanů, možno mysliti, jako by psány byly spíše velepastýřům dob našich nežli tehdejšími . . . I prosím Vás, račtež podati tyto posvátné Listy Jeho Svatosti Papeži, aby listy poslané papeži Ře-

hoři XI a Papeži Urbanu VI přijímal, jako by psány byly Jeho Svatosti; a na ty, které byly tehdy poslány kardinálům, ukážiž Vaše nejdůstojnější Milost kardinálům našich dob, aby se konalo, co od této svaté panny, Duchem Svatým nadchnuté, bylo napsáno na obnovu Nevěsty Kristovy a by se pozdvihla Křížová výprava proti pohanům . . . Nebude-li o to postaráno co nejdříve, jakkoliv jméno Kristovo nemůže zhynouti, a rámě Církve, i když zeslábne, nemůže býti utrženo, přece jsme u velikém nebezpečí, by nás nepotkal ten osud, že bychom byli od nevěřících utlačeni a stali se všichni otroky. *Quod Deus avertat.*

V Benátkách, dne 19. září 1500.

LA SALETTA A PAPEŽOVÉ

Acta Apostolicae Sedis přinesla v prosinci 1915 takový dekret římské kongregace Sv. Officia:

Decretum circa vulgo dictum „Secret de la Salette“

Ad supremae huius Congregationis notitiam pervenit quosdam non deesse, etiam, ex ecclesiastico coetu, qui, posthabitis responsionibus ac decisionibus ipsius S. Congregationis per libros, opuscula atque articulos in foliis periodicis editos, sive subscriptos sive sine nomine, de sic dicto Secret de la Salette, de diversis ipsius formis, nec non de eius praesentibus aut futuris temporibus accommodatione disserere ac pertractare pergunt; idque non modo absque Ordinariorum licentia, verum etiam contra ipsorum vetitum. Ut hi abusus, qui verae pietati officiunt, et ecclesiasticam autoritatem magnopere laedunt, cohibeantur, eadem Sacra Congregatio mandat omnibus fidelibus cuiuscumque regionis ne sub quovis praetextu vel quavis forma, nempe per libros, opuscula aut articulos sive subscriptos sive sine nomine, vel alio quovis modo, de memorato subiecto disserant aut pertractent. . . Hoc autem decretum devotionem non vetat erga Beatissimam Virginem sub titulo *Reconciliatricis* vulgo *de la Salette* nuncupatam.

Podepsán jest notář Indexu Aloisius Castellano.

Nebylo by třeba pozastavovati se nad tím; nepřinášíf tento dekret nic nového. Ale v době této myšlení a správný soud jsou milostí pozůstalou jen několika vzácným lidem a zloba má veliká práva a velikou moc, i vyčtou si z něho nepřátele la Sallety, kteří jen pasou po zbraních proti ní, to, čeho v něm není, a budou hlásati zavržení Zjevení a Tajemství la Salettského, čehož by si tak přáli, a úzkostlivci a ti, kteří nemají pevných kořenů, dali by se zmásti. Ostatně již v diecézních žurnálech se opravdu píše, že „Svatá Stolica vyslovila se definitivně o La Salettě“ — a vyznívá z toho uspokojení, že to, co rušilo jejich klid a rylo jim ve svědomí, posléze jest odklizeno, odbyto. Bude tedy třeba přece několika poznámek, aby se vidělo, že ať už se tomuto aktu kongregace Indexu přiřítá hodnota jakákoli, Zjevení la Salettské nikterak není dotčeno.

Na prvním místě dlužno si všimnouti toho, že se v něm mluví o *Tajemství la Salettském* (Secret), ne o Zjevení. „Tajemství la Salettské“ jest to, co v sepsání Melaniině jest třetí částí, začínající slovy: „Melanie, co ti teď hodlám říci, nebude tajemstvím na vždy, budeš je moci uveřejniti roku 1858“, a končící: „Vše bude obnoveno, Bohu se bude slou-

žiti a Bůh bude oslavován“. Předchozí a následující řeč Svaté Panny nazývá se proti tomu *řečí obecnou*.

O Zjevení samém a o řeči obecné nikdy vlastně sporů a bojů nebylo. Již v samém roce Zjevení biskup grenobleský, Mr. Philibert de Bruillard, blažené paměti, kompetentní tím, že v jeho diecézi Zjevení se událo, ustanovil komisi, která by pastevce Melanii a Maximina vyslychala a Zjevení vyšetřila, a když se ukázaly zřejmé známky pravosti, prohlásil zjevení to za božské a přikázal všem svým věřícím úctu k němu. Zjevení la Salettské jest tedy stejně nedotknutelné jako zjevení Lourdské. Jako v Lourdech, tak na la Salettě vystavěna basilika, chrám obdařený papežskými privilegii. Sám Pius IX. vydal o tom několik brev.

Kamenem úrazu stalo se jen Tajemství, uveřejněné roku 1858. V tom totiž Neuposkvrněná Panna drtí hlavu hada materialismu, racionalismu, zkrátka modernismu nynějšího křesťanstva.* Pobožné žurnály o něm nalhaly, že bylo dáno na index. Hle, jaké lsti se k tomu užilo. Byly dány na Index některé knihy, v nichž se o la Salettě mluví, a též dílo faráře Combea „Tajemství Melaniino a soudobá krise“. V knize té otištěn byl též úplný text Tajemství. Když tedy kniha byla odsouzena, vztáhli nepřátelé la Saletty proskripci tu i na Tajemství v ní obsažené. Ale když někteří biskupové

* Jen v diecési brněnské (či ještě v některé?) hroší hrubost a usazenost dovolila si bez ostychu zavrhnouti i — Zjevení, jež brněnští byrokrati nazvali „prapodivným“ a „od církve svaté postaveným na index“. Jest otázka, zda bezstarostná houževnatá Hloupost omlouvá, a nejsou-li ti samozvaní soudcové přec jen mrzkými podvodníky, po jejichž ztrestání se všichni Āndělé třasou.

se výslovně o tom ptali Kongregace Indexu a Sv. Officia, bylo jim odpověděno, že na Tajemství nenáleží odsouzení vztahovati, a znovu potvrzeno bylo kardinálu Luçonovi, arcibiskupu remešskému, listem kardinála Lepidiho z Kongregace Indexu 19. prosince 1912, že Tajemství la Salettské nikdy na Index dáno nebylo.

A také dnešní dekret Kongregace Officia nijak se nedotýká samého Tajemství. Zakazuje toliko pojednávatí o něm, psátí o něm knihy a články. Nezakazuje rozšiřovatí Zjevení a Tajemství. Nezakazuje — cože to pravíme? Kdo by se odvážil jen pomyslití na něco takového, když slova Svaté Panny jsou: „Nuže, milé dívky, zvěstujte to všemu lidu mému!“ Zákaz psátí o něm měl by dvojí výhodu: nesmějí o něm psátí ti, kteří by je chtěli zlehčovati a útočiti na ně, a pak lidé dobré sice vůle, ale nedosti pronikaví v tak tajemných věcech neb neumějící psátí a kteří by psali věci plýtké. A není teď ani, co by pokoušelo k disertacím o Tajemství. Čas k řeči, i čas k mlčení. Žádoucí výklad budou už asi podávati události samy.

Ale něco přece jest v tom dekretu podivného. Věc, o níž se v něm mluví, označuje se jen *Secret de la Salette* a to ještě *vulgo dictum* nebo *sic dictum*. „Tajemství la Salettské“ však není přece nějakou zkazkou volně sbájenou a v lidu kolující, nejistého původu a jména. Jest to věc přísně sepsaná a vydaná, a tu jest ne-li nutno, aspoň slušno udati pravý titul a jméno toho, kdo ji sepsal. Proč není jmenována sestra Marie z Kříže, rozená Melanie Kalvatova? Není žádného „*Secret de la Salette*“ než toto její (Maximinovo bylo

odevzdáno jen papeži), a ani ona nevydala ho osobě, nýbrž ve svém sepsání „Zjevení přesvaté Panny na Hoře La Salettské“, vydaném se schválením biskupa Zoly v Lecce a které později bylo znovu několikrát tištěno a do set tisíc rozšířeno, s imprimatur též jiných biskupů. Proč toto pozorné vypuštění jména osoby tak zřejmé svatosti, že při její beatifikaci, které se bude všecko věrné křesťanstvo brzy jednomyslně dožadovati, advocatus diaboli bude míti těžkou úlohu, máje shledati nějakou překážku proti její úctě? Nebyl-li všecek život její nepřetržitým bojem o Tajemství a jeho vždy obnovovaným výkladem? — A potom, když se o nějaké věci napíše několik knih chybných, jest to důvodem, aby se o ní zapovědělo vůbec psáti? Když se o tisíciletém království Kristově, zvěstovaném Apokalypse, napsalo mnoho spisů bludných, bylo proto zakázáno vůbec psáti a diskutovati o této zjevené pravdě, kterou jsme povinni věřiti? Zabrániti o něčem mluvití, to znamená odníti tomu vzduch, zbavití to života. Ale neobávejme se: co jest pravé a živé a k životu určeno, toho nelze udusiti. A bude-li Bůh chtíti, aby k jeho slávě bylo něco osvětleno, obhájeno, vyzdviženo, učiní to, toť jisto. Duch Páně vane, kde chce, není tudíž vázán ani takovými řády, byť nejlepšími, jako kongregace. Vyvolí si někoho, aby pověděl jeho slovo, a aby nezatížil něčího svědomí, snad nějakou oslici. Zvířata jsou nábožně lhostejna k takovým censurám, a oslátkem dal se náš Pán nésti, když prchal z rukou fari-seův do Egypta, i později vjížděl na něm slavně do Jerusaléma.

Tajemství la Salettské jest nedotknutelné, neboť požívá od začátku, tedy přes půl století, úcty nejvyššího pontifikátu, všech věrných biskupů a služebníků Božích i obce křesťanské. Kněží, kteří by je rádi odbyli a potlačili, namítají, že o la Salettě nebylo nic papežem definováno. Jaké nepochopení! Náměstkové Kristovi opatrují skladu víry, zjevení Božího, obsaženého v obojím Zákoně a Tradici, vykládají toto učení a definují jeho pravdy. La Saletta však není věcí nauky. Dobře to vyjádřil Mgr. Ullathorn, biskup birmighamský, ve svém díle „Svatá hora la Salettská“: *„La Saletta neni novou naukou, ale novou milostí.“*

Proto též Mgr. Frantini, promotor Víry a zvláštní důvěrník Pia IX., když ctihodný kanovník Rousselot, vyslaný do Říma biskupem genobleským ve příčině la Saletty, se mu projevil, že by bylo žádoucí, aby Svatý Otec přikázal biskupům, v jejich diecézích se udály zázraky na úctu Marie Panny la Salettské, komise, aby zázraky ty vyšetřovaly, odpověděl: *„Svatá Panna nepotřebuje kanosisace. Potřebuje, aby se co nejvíce šířila její úcta.“*

Na papežích tedy nebylo, než aby s úctou přijímali slovo Matky Boží, jako Apoštolové dbali jejích mateřských rad, když dlela mezi nimi na zemi, první léta Církve, třeba odpovědni byli přímo samému Kristu. A papežové la Salettě opravdu ctíli a k úctě její povzbuzovali. Nad to bylo již jen možno oslaviti událost la Salettskou tím, že by se ustanovil svátek na její památku a církevní officium, jak bylo učiněno pro Lourdy. Ale proč na to dosud nedošlo? Proto, že obecně slaviti může se jen to, co se upřímně, slá-

skou a horlivostí obecně přijímá. Kterak budou kněží oslavovati Matku Boží, vyčítající jim a plačící nad nimi, když setrvávají ve své nevázanosti a až na několik věrných pohrdají jejími výstrahami? *Quomondo invocabunt, in quam non crediderunt?* La Saletta jest slavností slzí, pokání, obrácení, a proto bude jí možno slaviti, až se lidstvo obrátí nebo až země, vichřicemi spravedlnosti Boží vymetená, promění se v poušť, která zalidněna bude pokolením bojícím se Boha.

PIUS IX. znal Tajemství la Salettské dříve než bylo uveřejněno. Pasterci věrně střežili Tajemství, že komise, která je vyslychala r. 1846 a 47, ač nejsubtilnějších lstí užívala, aby zkusila, prořeknou-li aspoň nepřímo něco z toho, co jim Svatá Panna svěřila jakožto tajemství, ničeho v tom nezmohla. Roku 1851 však pasterci na pokyn Svaté Panny sami svá Tajemství sepsali, aby odevzdána byla papeži. Psaní ta, od pasterců přede svědky zapečetěná, biskup Bruillard svěřil dvěma kněžím, kanovníku Gérinovi a gener. vikáři Rousseletovi, aby je i s průvodním listem jeho dovezli do Říma a odevzdali do rukou Pia IX. Svatý Otec přijal je dne 18. července 1851. Otec Rousselet takto píše o jejich přijetí:

„Svatý Otec rozpečetil před námi všechny tři listy a četl je, a počínaje Maximinovým řekl: „V tom věru jest nevinost a prostota dítek“. Aby lépe viděl na čtení, Svatý Otec vstal a popošel k oknu a otevřel okenici. Pokročili jsme za ním. Přečet list Melaniin pravil: „Bude třeba, abych ty-

to listy četl s dobrou rozvahou.“ Za četby listu Melaniina na obličejí Svatého Otce ukázalo se jakési rozechvění; jeho rty se sevřely a tváře se nadmuly. Přečet jej pravil nám: „Francii hrozí biče. Ale není Francie vinna sama: Německo, Italie, celá Evropa jest vinna a zasluhuje trestů... Méně se bojím otevřené bezbožnosti než lhostejnosti a lidských ostychů. Ne bez příčiny Církev se nazývá bojující; zde vidíte jejího velitele,“ při čemž pozdvihl ruku k své hruďi. „Dal jsem prozkoumati vaši knihu (o la Salettě) Mgru Frantínimu, promotoru Víry; pravil mi, že jest jí spokojen, že to jest kniha dobrá a že dýše pravdou.“

Kanovníka Gérina pak se ptal Svatý Otec, jako by skoro zapomněl, že jest papežem: „Jsem povinen tato tajemství uchovati u sebe?“ „Přesvatý Otče, odpověděl P. Gérin, ve vaší moci jest vše, máte klíč všech věcí.“ A papež brzy asi oznámil obsah tajemství svým nejbližším, jak zjistil sám P. Rousselot; píšeť dále:

„Kardinál Lambruschini, první ministr Jeho Svatosti, biskup portský, prefekt kongregace Ritů a tudíž dokonale znalý předpisů Církev o kanonisaci Svatých a uveřejňování zázraků, pravil mi při audienci, kterou mi ráčil udělití: „Už dlouho znám událost la Salettskou a jakožto biskup kázal jsem o ní ve své diecézi a poznal jsem, že moje řeči přinášely veliké ovoce. Ostatně znám i tajemství dítek, Papež mi je pověděl.“

Než oba ctihodní poslové odejeli, byli ještě u Svatého Otce, jenž jim dal zvláštní požehnání pro obě dívky la Salettské.

Tajemství la Salettské utkvělo v srdci svatého velekněze a často je připomíná a v jeho řečech ozývají se jeho ohlasy.

Ze svého vyhnanství v Caětě Pius IX., obraceje se na italské biskupy, mluvil k nim touže řečí jako Maria pastevcům la Salettským.

„Úsilí vaše a kněží, kteří s vámi spolupracují u vedení duší, ať zvláště směřuje k tomu, aby věřící pojali největší hrůzu k zločinům, které se páší k velikému pohoršení bližního. Neboť víte, jak na rozličných místech vzrostl počet těch, kteří veřejně se opovažují rouhati Svatým, panujícím v nebi, i nejsvětějšímu jménu Božímu, nebo kteří v zasvěcené svátky dělají služebné práce, nebo kteří veřejně pohrdají zákony postu a újmy.“

Také Mgr. Dupuch, když citoval tato slova, upozornil na zvláštní zájem Pia IX., který vždy jevil pro dílo Naší Paní la Salettské, vydav četně brev a reskriptů od roku 1852. A týž prelát vypravuje potom konec řeči Mgra Ginoulhiaca v Grenoblu roku 1854:

„Jeho Svatost nám snažně doporučuje, abychom udržovali onu zbožnou úctu, jež šťastně kvete v naší diecési, abychom ji šířili den ode dne více, ale zvláště abychom ji uchránili rozličných zkoušek, kterým může býti vydána. A o poslední cestě naší do Říma Svatý Otec dvakráte připomenul tutéž myšlenku... že by bylo třeba udržovati tuto zbožnou úctu a zajišťovati čím dál tím více její zdar.“

Brevem z 20. listopadu 1869 Pius IX. pochválil p. Similiena za *svědomitá studia*, která vykonal, *aby vyvrátil po-*

mluvy a bludy, jimiž se zlehčovaly první události la Salettské. Nedlouho před válkou 1870 Pius IX. řekl Mgru de Dreux-Brézé, biskupu moulinskému:

„Přeji Francii a chovám pro ni nejlepší sympathie. Jest nejstarší dcerou Církve, střediskem dobrých děl, zemí, která dává nejvíce kněží Církvi, nejvíce obhájců svaté Stolicí, nejvíce milosrdných sester vzdáleným missiím. Kdyby snad Francie byla pokořena, zmenšena, bylo by to předzvěstí zlých dnů, které mají předcházeti konec časů.“

Na počátku války franc.-německé Ludvík Veuillot v *Universu* z 8. srpna 1870 otiskl tato nedávná slova Pia IX.:

„Učinil jsem, seč jsem byl, abych zabránil válce. Řekl jsem, co jsem mohl, abych přiměl Francouze, by neopouštěli území papežského. Namítli mi politické důvody, kterým jsem pranic nerozuměl. Bůh se postará.“

Dne 19. září 1870, v den 24ho výročí Zjevení Pius IX. před svým dvorem a generálem Kanzlerem prohlásil znovu svou víru v zázrak la Salettský a doporučil, aby se bez bázně rozhlašoval po všem světě. — Když jeho snahy o udržení pokoje ukazovaly se marny, Svatý Otec často opakoval slova vyslovená již r. 1851 po přečtení Tajemství: „*Povera Francia, Ubohá Francie*“, a při uzavření koncilu louče se s Mgrm Largierou, biskupem z Rio Grande, dodal: „*Hle, jak pohrůžky la Salettské se vyplňují.*“

A za jiné okolnosti pravil, že mu bylo „užitečno, znáti předpovědi la Salettské v bolestných tísních, v nichž se ocitá Církev.“

Dne 16. června 1871, v den 25ého výročí jeho zvolení

za papeže, odpověděl francouzské deputaci, vedené Mgrm Forcadem, biskupem neverským:

„Poněvadž nemůžeme ničeho očekávati od lidí, vkládejme vždy více svou nadějí v Boha, jehož srdce se připravuje, zdá se mi, aby vykonalo ve zvoleném okamžiku veliký zázrak, který naplní svět podivem.“

Tomuto zázraku má předcházeti „chvilkové vítězství revoluce“, řekl týž velekněz jindy. „Církev bude mnoho trpěti. Její sluhové a její hlava na prvním místě budou hanobeni, pronásledováni, mučeni . . .“

Ke konci prosince 1873 Pius IX. řekl ještě:

„Společnost jest u večer pohromy, která bude se podobati pohlcení Egypťanů vlnami Rudého moře.“

Jindy Pius IX. vysloviv podobnou myšlenku pravil:

„Svobodné zednářství obkličuje veškeren svět sítí, jejíž oka jsou tak hustá, že jedině zázrak všemohoucnosti Boží může nás z ní vysvoboditi.“

Posléz nějaký čas před svou smrtí (1878) Pius IX. přijal návštěvu P. Girauda, bývalého představeného missionářů la Salettských, a ten se odvážil otázky, co myslí o Tajemství la Salettském?

„*Tajemství la Salettské?* odpověděl živě papež — *co o něm myslím . . .? Nebudete-li činiti pokání, všichni zahynete!*“

LEV XIII., ač zaneprázdněn věcmi, které rozptylovaly jeho péče, přece pokaždé, když došlo na Zjevení la Salettské, dal důkaz své vážné úcty k němu. „*Žehnám la Salettě a všemu la Salettskému*“, pravil missionářům la Salettským

v audienci 17. dubna 1888. „Bolí mne odporování, s jakým se Poselství, uveřejněné Melanií, potkalo u kněžstva francouzského, a lituji toho, co se stalo“, pravil Mgru Petagnovi, biskupu castellamarskému. A sám dal podnět k tomu, aby Tajemství bylo uveřejněno a hájeno, o čemž píše Amédée Nikolas Melanii :

„Důst. otec Semenenko mne uvedl do Vatikánu, ke kardin. Ledochowskému, a ten, potvrdiv mi úplnou shodnost Tajemství uveřejněného r. 1879 s textem poslaným papeži r. 1851, aspoň co se týče *výčitek*, na něž se tolik žehrá, uložil mi jménem Svatého Otce, bych na vysvětlenou vydal o tomto dokumentu brožurku a dokázal, že není tak černý, jakým jej činí ti, kteří se proti němu vzbouřili.“

A ve své „Obraně Tajemství“ píše :

„Kdyby Lev XIII. byl odpíral Tajemství Pasačky, kdyby byl podezíral, že se zrodilo z Ďábla nabo z Melanie, byl by zakázal jeho uveřejnění; ale nejen že ani z daleka mu nebránil, naopak on sám k němu povzbudil, neboť, třeba to vždy znovu opakovati, teprve když byl dostal pokyn od Lva XIII., Mgr. Zola, biskup leccejský, dal imprimatur této důležité zvěsti.“

O tom, že i kardinálové zkoumali Tajemství, píše Mgr. Zola P. Kunzléovi :

„Všichni vysocí hodnostáři, s nimiž se znám, kteří zkoumali Tajemství, prohlásili je *nedotknutelným*, jak co do autentičnosti, tak co se týče božského původu, promítнувše je světlem svatých Písem. Z nichž dostačíž jmenovati vám kardinála Consolho, kardinála Lambruschini a Ledo-

La Saletta a papežové

chowského, kard. Guidiho, kard. Riaria Sforzu, arcibisk. neapolského, Mgra Ricciardiho, arcibiskupa sorrentského, Mgra Petagnu, bisk. castellamarského, Mgra Pennachi a důst. P. Semenenska, oba konsultory Indexu, též Mgra Baillesa, bisk. luçorského, a Mgra Maupieda, tak proslulého hlubokou učeností.“

Melanie též o tom píše 18. května 1880:

„Všichni preláti, kteří jsou členy kongregace Indexu, jsou velmi příznivi dílku, jež jsem uveřejnila v prosinci 1879 a přáli by si, aby se všude rozšířilo! Jen Francouzi je zamítají!“

Potom v říjnu 1883 píše Amédeu Nicolasovi:

„Kongregace Indexu zkoumala Tajemství, než bylo dáno do tisku; nenašla v něm nic závadného. Lev XIII. měl též dokument v rukou, než byl vydán; neshledal v něm nic, co by vytkl, a neshledal ho příliš přísným.“

O Píu X. předpověděla Melanie: „*Nástupce Lva XIII. nepromluví.* Vyčítalo se tím něco tomuto serafickému papeži? Nepromluvil, proto asi, že nebylo možno promluvit, že tomu nechtěl Ten, jehož byl náměstkem. Nepromluvil, protože by to nebylo vyznělo důstojně, slavně, s náležitým ohlasem. Nebylo-liž vše proti němu ve vzpouře, i kurie římská? Mohl-liž vstípití sesvětštělému, nevěřícímu, modernistickému kněžstvu úctu k nejzákladnějším příkazům Církve?

Pius X. tedy nepromluvil. Ale Pius X. nemlčel. Ve všech jeho činech a projevech viděti shodu s Tajemstvím la Sa-

lettským. Již v první encyklice ukazuje, že „člověk postavil se na místo Boha“, a vyslovuje obavu, že snad „Syn ztracení, o němž mluví Apoštol, již jest mezi námi.“ A ve všech aktech jeho bylo by možno sledovati tuto shodu. A ve znamení la Saletty Pius X. uveden byl ve své kněžství: svou první Mši sloužil dne 19. září, ve výročí Zjevení, den před tím byv posvěcen.

Jest známo, s jakou účastí Pius X. přijal autobiografii Melaniinu, vydanou s jinými dokumenty po její smrti (vydal ji abbé Combe, ale nechtěje, aby zatím přišla do veřejnosti, jen soukromě v počtu 200 ex., určených jistým osobnostem). „*Cosa maravigliosa*“, pravil o ní Svatý Otec již na první zběžné prohlédnutí. A když potom v srpnu 1910 navštívil ho Mgr Cecchini, biskup altamurský — ten, u něhož Melanie zemřela a jenž po šesti měsících a později znovu dal otevřít její hrob, při čemž její tělo bylo nalezeno *neporušeno* — Pius X. po srdečné rozprávce vzpomněl si na Melanii, i ptá se živě biskupa: „*E la nostra santa, povězte mi o naší milé svaté!*“ Kdyby to arcí byl řekl před Svatým Officiem, byli by ho pokárali, že porušuje dekrety, nazývaje světicí osobu, která ještě nebyla kanonisována. Mohl by však papež vysloviti nedíme přesvědčení, ale pouhé domnění o svatosti Melanie, kdyby nebyl jist svatostí Tajemství? Může někdo býti blízek svatosti, když by všecek život jeho založen byl na chiméře, illusi, neb dokonce na nášeptu ďábelském, na něčem, co „podrývá autoritu Církve?“ A nebyl-li život této *stigmatizované* jediným zápasem o Tajemství la Salettské?

Nyní po *Ignis ardens* vládne *Religio depopulata et Satanæ soboles saevissima*. Ať se utěšují a blahopřejí si nepřátelé La Saletty, nepřátelé všeho Tajemství. Nad Tajemstvím la Salettským bdí Nebe, a kdokoli se ho dotknou svatokrádežně, bývají poznamenáni k strašným trestům. Nedochozí na ně hned, ale až dle slova Žalmistova „pocťeni a vyvýšeni jsou“ bývají náhle srazeni a jako dým pomínou.

„La Saletta nezanikne. Nic nebude moci potlačití jí; lety jen poroste její moc pro všechny a proti všem.“ Tak předpovídá Jan Kř. Vianney, farář Arsský, od Pia X. blahorečený, který, když se ho ptali, možno-li la Salettě věřití, odpověděl: „*Myslím, že ne možno, ale dlužno v ni věřití.*“ A roku, kdy Tajemství oznámeno bylo veřejně, s jistotou prohlásil: „La Saletta bude plodití vždy víc a více dobra. Její sláva bude větší a větší, a na celém světě“.

MŠE KE CTI DUCHA SVATÉHO

ŽIVOT SESTRY MARIE Z JEŽÍŠE UKŘIŽOVANÉHO, kap. XV.

„A spatřila jsem před sebou jakousi holubici a nad holubicí kalich, který přetékal, jako by bývalo bylo v kalichu zřídlo ; a co přetékal z kalichu, smáčelo holubici a omývalo ji. A jakýsi hlas vyšel z toho podivného světla a pravil: Chceš-li mne hledati, mne poznati, mne následovati, vzývej o světlo, vzývej Ducha Svatého . . . Zajisté pravím vám, kdokoliv bude vzývati Ducha Svatého, mne bude hledati a mne bude následovati, a jen skrze Ducha Svatého mne nalezne. Jeho svědomí bude útlé jako kvítka polní . . . Vroucně si přeju, aby kněží sloužili každý měsíc jednu Mši ke cti Ducha Svatého. Kdokoliv ji bude sloužiti nebo slýchat, bude uctěn od samého Ducha Svatého ; dostane se mu světla, dostane se mu pokoje. Bude uzdravovati nemocné, bude probouzeti ty, kteří spí.“

Honoré de **BALZAC**

LEON BLOY, *POUTNÍK K ABSOLUTNU*, dne 24. října 1910:

„Balzak. *Beatrix*. Čtu po druhé nebo po třetí v třiceti letech. Vícekrát již nebudu. Stále to štěstí skrze lásku, v boháčské dekoraci. Stále náboženství z obecných rčení, načisto bez pochopení Nadpřirozena. Balzakovi jest katolicismus neproměnně jakýmsi útočištěm pro zraněná srdce, jakousi útěchou, nic více, zvláště nic *jiného*. Církev ve všech jeho knihách jest ukazována jako vládní pasť, výborná režie, znamenitá mechanika. Neuvěřitelná neznalost všeho toho, co není lidské. Jsem tím otráven.

ROZŽÍHÁNÍ SVÍCÍ na oltáři.

POSV. KONGREGACE OBŘADŮV odpověděla 1. února 1907 dekretem *Eremitarum Camaldulensium Montis Coronae* na otázku :

„Dověď Caeremoniale Episcoporum kn. II., hl. XXII. čís. 11. předpisuje, aby při zhášení svící o Matutinum tenebrarum začínalo se střídavě od strany epištolní: jakého pravidla jest dbáti při rozžihání a zhášení svící na oltáři kdykoliv jindy?“ takto :

„Svíce na oltáři jest rozžihati tak, že se začne svící, která jest nejbliže kříži na straně epištolní, potom se v tom pořádku rozsvítí ostatní dvě na téže straně ; potom se rozžihají ostatní svíce na straně evangelní, při čemž se zase začne tou, která jest kříži nejbliže, a postupuje se ke krajní na téže straně. Při zhášení svící pak se pořádek obrací a začíná se na straně evangelní svící od kříže nejvzdálenější k svící nejbližší ; potom na straně epištolní dle téhož pravidla a v témž pořádku“. (Jest-li na oltáři několik stupňů se svícemi, začíná se stupněm horním a sestupuje se k dolnímu, zachovávajíc pořádek výše naznačený.)

ZPĚV LIDOVÝ před Nejsv. Svátostí vystavenou

POSV. KONGREGACE OBŘADŮV odpověděla 5. března 1904 *UTINEN* na otázku :

„Dovoleno-li jest zpívati jazykem lidovým hymnus *Tantum ergo* — *Genitori* a Litanie Loretanské před vystavenou Nejsvětější Svátostí?“

„NIKOLIV, a budte zachována dekreta N. 3496 *Praefecturae Apostolicae de Madagascar* 21. června 1879 ad. I., N. 3530 *Neapolitana* 23. března 1881, a N. 3537 *Leawenworthien* 27. února 1882 ad III. (Jiné pak modlitby a jiné písně neliturgické, též v lidové řeči, volno jest modliti se nebo zpívati před vystavenou Nejsvětější Svátostí, jen když se to neděje před samým požehnáním ani při požehnání.)

Hugo WOLF

GESANGE FÜR EINE SINGSTIMME UND KLAVIER

von Hugo Wolf. Lieder nach Gedichten von Ed. Mörike, Eichendorff-Lieder, Goethe-Lieder, Spanisches Liederbuch (Ged. von Paul Heyse und Em. Geibel), Italienisches Liederbuch nach P. Heyse, Lieder nach verschiedenen Dichtern, (Keller, Byron, Michelangelo, Reinick, Scheffel u. a.) — Edition Peters, Leipzig.

V písních Wolfových není bujně barvitosti, perlivé melodiky skladatelů bohatých; zrodily se v tak pusté sirobě, že jest div, nezhyňuly-li při samém zrození studeností a bídou, jež byla údělem celého životaskladatelova. Leckterá zdá se dřevěnou, hluchou, všední, ale zdůvěrníte-li s ní, prostoupí touto drsnou tváří něžnost a krása, které jinde nenajdete, která se bála zjevití, zakřiklá krutostí světa. Svět věru odepřel tomuto Samku Ptákovi všeho. Ale Ježíš, krvácející na omšných křížích opuštěných rozcestí, skláněl se k němu s bratrskou láskou, pln sladké útěchy. Proto také Jemu a jeho Matce Panně zpívá nejkrásněji, ve svatém zapomnění všech smutků. (Zvl. Mörike-Lieder, Span. Liederbuch I.) Přichází též k Jesličkám, ve chvíli, kdy tam nikoho není, kdo by ho zaplašil pro jeho drsný vzhled, a není velebnějšího klanění, než jeho tichá píseň: *Sohn der Jungfrau, Himmelskind*.

Jaroslav KVAPIL

CYKLUS PÍSNÍ 1. Já šťasten byl. 2. Zaváto. 3. Tiché štěstí. 4. Stará viola. 5. Olše. Složil *Jaroslav Kvapil*. — Premie Klubu přátel umění v Brně na r. 1912. Sešit 22 stran, 24×32 cm.

Již v prvních taktech poznáváme, že vstupuje host, jenž něco přináší. Ukazuje se v mužném mládí, jež samovolně a snadno se rozvilo do úplného rozkvětu, bez pracné přípravy, bez zápasu s vlivy a „hledání sebe“. Jemné tóny těchto písní jsou jako světlé a fialové paprsky, kmitající se houštinou a usedající na měkkém vlahém mechu lesa, v němž „budí se divný pták, jenž sladce zpívá.“

RENAISSANCE

LEON BLOY, *CHUDÁ ŽENA*; část I., kap. XXXII.

Všemohoucí z Dola nařídil, *by vyhlazena byla vzpomínka na pád*. A tu pod záminkou, že bude obnoven člověk, dopustilo se *obrození* starověkého Masa se všemi jeho důsledky. Kathedrály se sřítily, svaté nahoty uprázdnilo místo a ustoupily tučnosti, a všechny rythmy nesly se k Chlípnosti. Neohebně přísné linie, jež příměstí Středověku přisoudila mimotělesným představením Mučedníkův, ihned zlámány jsouce, se zaoblily, zaokrouhlily dle nelibovolného zákona světů, který vznešené dětství na okamžik zdolalo, a staly se propleteným větrovým oltáře Panova. V tom teď jsme, myslím, uvázli dokonale.

Charles DOUDELET

KAREL HLAVÁČEK, *SPISY*, vyd. z r. 1915 str. 119—120.

Umění Doudeletovo jest co do formy tvrdé, slehlé, vyjadřuje se úžasně jednoduše, svrchovaně *primitivně*. Jest obdařeno zázračnou mocí všech povrch věcí *synthetisovati* v několik jednoduchých čar, které jsou plny překvapující originálnosti, suggestivní síly a naivity.

Jest světem kreací, nám tolik vzdálených a tak blízkých několika kapitolám ze života Ruysbroeka Podivuhodného, tak blízkých mnohým scénám z Maeterlinka a tak zcela blízkých oněm hořkým a svatým dobám, kdy umělci prosternací, postem, modlitbou, zaklínáním a tělesnými mukami umrtvovali tělo a probouzeli svou duši k životu, připravující se k svému dílu.

André GIDE

André GIDE, **IMMORALISTA**. Román. Přeložil Jindřich Fleischner. Vydala Kamilla Neumannová v Praze na Olšanech 45. „Knih dobrých autorů“ čísla XCVIII. a XCIX. Stran 188. Za 3 K.

„Velebím Tebe, Bože můj, že jsi mne učinil stvořením tak podivuhodným“ — toto jest motto knihy : a protože jest člověk stvořením podivuhodným, nemožno mu, jak ukazuje André Gide, *žije-li*, ať jakkoliv, by zůstal protestantem, jímž se narodil Michal, hrdina románu : Buď se mu dostane Milosti, a vrátí se v „svobodu synů Božích“ ; nebo stane se *immoralistou*, dojde svobody lidské, a dospěje v tytéž asi konce jako Michal, jehož jedinou činností posléze bylo toto : zahříval v dlaních oblázky, a vyčerpav jich svěžest, vyměnil je za vychladlé a tak se utěšoval celý den.

Tento román jest tak hutný a tak vyzrálý, že silně připomíná obilné klasy, plné tvrdých a bohatých zrn. André Gide netoliko zná dopodrobna všecka chvění v duši svého reka, ale dovede jej podivně obklopiti krajem. Jest to, jako by se kraj a člověk navzájem prorůstali (Michal nežije než přirozeně!) — ale jako by přece kraj, nejsa zatížen Vzpourou, uchovával sobě svá nejsladší tajemství. — B. R.

Jules BARBEY D'AUREVILLY

J. BARBEY D'AUREVILLY, **LES DIABOLIQUES**.

Préface. Le rideau cramoisi. Le plus bel amour de don Juan. Le bonheur dans le crime. Le dessous des cartes d'une partie de whist. A un dîner d'athées. La vengeance d'une femme. — Paris, 1912. George Crès et Cie, *Les Maîtres du Livre*, XV. Tiré à 1130 ex. sur papier des manufact. de Rives et japon impérial. Portrait de l'auteur et ornements gravés sur bois par P. - E. Vibert. Pag. 478, 13 cm × 19 cm. Prix 9 frs.

Tyto novelly všechny mají roucho žíhané, šat pruhovaný, sukničiči pestrou. Nejvyšší raffinovanost duchová, nejhlubší a nejspodnější vášně, ukrutnost i něha, ošklivost a plesající krása spájejí se tu a proplétají v plamenou kytici ; živly zdánlivě co nejprotichůdnější, ale v hloubce důvěrně a nerozlučně spiaté, — neb propast po propasti volá — křesajice o sebe, nítí ohně barev přesvědčných a opojných dýmů.

Vznešený Barbey d'Aurevilly ani nekárá, ani nemoralisuje — *ale dotýká se věci prstem* jako svatý Tomáš Ran Ježíšových : tento způsob, tak praví Arnošt Hello, jest ze zalíbení Božího *nad slovem i nad mlčením*, by řekl to, čeho neřeklo slovo a mlčení. — B. R.

VLIVY SFÉR

ŽIVOT CTIHODNÉ ANNY KATEŘINY EMMERICHOVÉ
od P. Schmögera, svaz. II., kap. XI., svátek Andělů Strážných 1820.

„Vídám vždycky v jistém okruhu kolem země devět sfér, jako vzdálených těles nebeských. Na těch světech bydlí ti zlí duchové, kteří se přidružují ke každému člověku při jeho narození vnitřní spojitostí. Jsou buď líní, unavení, jako ve snách, zádumčiví, nebo prchlí, hněviví, divocí, urputní, nepoddajní nebo se zmítající a pod. Vzbuzují v člověku rozličné choutky a myšlení. Viděla jsem zvláště, jak umrtvováním a postem velmi se oslabuje vliv těch duchův, též blízkost a činnost Anděla strážce člověka sílí, a jak zejména přijímáním svatých svátostí se mu čelí. Viděla jsem, že jisté chuti a nechuti člověka souvisí s těmito vlivy, a že hmyz, který se nám zvláště protiví, bývá obrazem hříchův a naruživostí, k nimž spojitostí s těmito duchy nejvíce jsme nakloněni.“

ANDĚLÉ při Mši Svaté.

ŽIVOT CTIHODNÉ ANNY KATEŘINY EMMERICHOVÉ
od P. Schmögera, sv. II., kap. XI. :

„Viděla jsem pozemský kostel a v něm mnoho lidí mi známých. Nahoře se klenulo jakoby nebe nad nebem ze samých andělův. Nahoře byl nevýslovný pořádek a činnost; dole v kostele bylo vše nadmíru ospalé a nedbalé; pocífovalo se to tím více, že byl svátek Andělův a že Andělé každé slovo, které kněží při Mši svaté vyslovili líně a roztržitě, nevylicitelně rychle vznášeli na nebesa k Bohu a všechny nedostatky k jeho cti napravovali. Viděla jsem v kostele podivuhodnou činnost Andělů strážných při lidech. Viděla jsem, jak jiné duchy od nich zaháněli, vnukali jim lepší myšlení, ukazovali jim dojemné obrazy. Andělé strážní dychtí po rozkazu Božím, modlitba jejich chráněncův je činí ještě horlivějšími.“

MĚSÍC

ŽIVOT CTIHODNÉ ANNY KATEŘINY EMMERICHOVÉ od P. Schmögera, sv. II., kap. XI., na svátek Andělů Strážných 1820.

„Měsíc jest chladný a kamenitý, pln vysokých hor a hlubokých slují a roklí. Vidím na něm mnoho postav jakoby lidských, které vždy se světla prchají do stínu... Na nejzazším pak pomezí jeho vidím ležeti jako pozemky s křovisky, v nichž přebývá zvěř. Boha uctívati na měsíci nevidím. Často vidím s měsíce se snášeti veliké mraky jako jed. Ale vidívám zase dobré anděly, kteří je rozdělují a činí neškodnými. Na zemi vidím nízké, pro hříchy pokleté kraje, kamž jed a mlha a temnota padává. Vidím také lidi ušlechtilejší vždy na místech požehnanějších.“

„Duše, které vždy vidím schovávati se do stínu, jsou, zdá se, bez bolesti i bez radosti, jsouce tam jako na místě trestu až do soudu.“

KOMETY

ŽIVOT CTIHODNÉ ANNY KATEŘINY EMMERICHOVÉ od P. Schmögera, sv. II., kap. IX., na svátek Andělů Strážných 1820:

„Komety jsou samý jed, jsou jako tažní ptáci. Kdyby nebylo tak velikých bouří a jiného působení duchův, snadno by zemi velmi porušily. Sídli na nich duchové hněvu. Ohon jest jejich účinkem, jako kouř, jenž bývá po ohni.“

Sestra MARIE Z JEŽÍŠE UKŘIŽOVANÉHO

ŽIVOT SESTRY MARIE Z JEŽÍŠE UKŘIŽOVANÉHO

Sepsal *P. Petr Estrate*, kněz Nejsv. Srdce v Betharramu, její vůdce. Připojeno několik listů jejích a listy několika významných osobností o ní, a Zlomky výroků a rad, zapisovaných za jejích extasí. Se schválením Mgra Camassei, patriarchy jerusalémského, a s Imprimatur arcibiskupa pařížského. — Z franc. přeložil Otto Albert Tichý. *Dobré Dílo*, sv. 27. V Staré Říši, v lednu 1916. Natištěno 800 ex., form. 12 cm 20 cm, stran XX a 284, po 8.50 K., 80 výtisků na papíře ručním.

Stěží by se byl kdo mohl podejmouti úlohy sepsání život této tak mimořádné bytosti. Otec Estrate sepsal jejjaksi maně: chtěl jen zaznamenati některé věci pro paměť karmelitůk beflémských; psal nejstručněji fakt za faktem a citoval na příslušných místech řeči sestry Marie, jak byly zaznamenány, čímž také jí zůstaveno v celé knize hlavní slovo. A snad právě tak byl k tomuto sepsání povolán. V knize není vědecké dokumentace a analýsy (ta by svou hmotností snadno byla dílo pohřbila), a ani vydavatelé si toho nevyčítají za nedostatek, poněvadž, jak vtipně praví v Předmluvě, „nevěřící na ni nic nedávají a věřící po tolika jiných tak pádných důkazech jí nepotřebují.“

Charles PÉGUY

Charles PÉGUY: **KOBEREC TKANÝ SVATÉ JENOVEFĚ A JOHANCE Z ARKU.** Sešit na Hod Boží vánoční a k nově svaté Jenovefy. Přeložil *Bohuslav Reynek*. *Dobré Dílo*, svazek 26. V Staré Říši, v listopadu 1915. Form. 15 cm × 12 cm, stran 120, tisk černý a červený. Natisknuto 350 ex., z nichž 50 na papíře ručním. Výtisk obyč. po 2 K 40 h.

Báseň utkána jest z přediva vzpomínek na minulost Francie, po jejíž slávě Charles Péguy tolik toužil, až mu bylo dopřáno za její vzkříšení vylíti krev. Svatá Jenovefa, patronka Paříže, stojí u kolébky té slavné doby, a její „nejkrásnější vnučka“ Johanka z Arku uzavírá sen středověku, vjíždějíc s jeho rytířstvem do bran věčnosti. Uprostřed rozvíjí se z mistrné ornamentální spleti hlavní obraz: zápas Ježíšův se Satanem, k němuž sneseny všechny pomyslitelné zbroje arsenálu nebeského i pekelného. — O překladu zmiňuje se v listě básník O. B.: „Vše, co kde bylo na zemi pocíťeno lidským srdcem a vysloveno lidským slovem, dovede vystihnouti náš podivuhodný jazyk slovanský; a jak dosvědčuje tento tak šťastný převod francouzského mistra, čím kde hlas srdce je pravdivější, prostší, světlejší a vyšší, tím radostněji, věrněji a líbezněji mu slouží naše české slovo.“

CAŘIHRAD

LEON BLOY, *CHUDÁ ŽENA*; část I., kap. XXV.

Středověk bez Konstantinopole jest obrovským stromem, jemuž uřezali kořeny. Připamatujte si jen, že to byl Relikviář světa, ekumenická zlatá Skříň, a že rozptýlené kosti jeho starých Mučedníků, na nichž Duch Svatý spočinul mezi tolika nevděčnými generacemi, mohly pokrýti všecka města Západu světelným prachem!

To nevadilo, že byla schismatická a velmi nevěrna, poskvrněna hanebnostmi, že jí teklo z potrháných očí a že krev jí hnila, to nevadilo, že se ošklivila Papežům a Rytířům, byla, buď jak buď, branou Jerusalema, kamž všickni dobří hříšníci toužili, by tam zemřeli láskou. Brána tak krásná, že oslňovala křesťany až do Bretaně, až k nejzazším golfům skandinavským! Jakýmsi sluncem posléze, jež jako by nikdy nezapadalo!

ILLUMINACE

LEON BLOY, *CHUDÁ ŽENA*; část I., kap. XXV.

Umění illuminace bylo fotogenickým rozptylem Byzancie v snící a melancholické duši Západníků; zrcadlem proti světlu, zázračně zjemněným a dětinnou věrou zlahodněným zrcadlem jejích mosaik, jejího drahého kamení, jejích paláců, jejích malovaných dómů, jejího Zlatého Rohu, její Propontidy a jejího nebe.

Bylo uměním Středověku v pravém slova smyslu a mělo nutně s ním skončiti. Jakmile Byzancie stala se korytem prasat muslimských, kouzlo, jež je zplodilo, odvanulo, a snílkové v zoufalství padli do nesmazatelné černi Guttenbergovy nebo do hustého oleje renaissančníků.

PIUS IX. o plánu Božím v událostech

Papež Pius IX. se procházel jednou galerií, kdež byly vystaveny vzácné dary, věnované Jeho Svatosti, a mezi nimi budil podiv koberec, na němž byla zobrazena svatá Anežka v prostřed plamenů. „Tento koberec, pravil Pius IX., jest obrazem Prozřetelnosti. Když dělníci tkali tento obraz, obecnostvo nemohlo viděti než množství příze všech barev, spletené u velikém zdánlivém nepořádku, a nikdo v ní nemohl poznati sledovaného plánu. Bylo viděti rub. Ale když dílo dokonali, obrátili je, a vidíte podivuhodný obraz, vytvořený tou prací. Tak tomu bude i s událostmi, jež se naplňují. Na oko vše jest zmatek a nepořádek. Události nejnesrovnalejší se k sobě druzí a nevidí se napřed, co z nich vyjde; a v danou chvíli uzmáme opravdový plán Prozřetelnosti a uvidíme, jak Církev se rozzáří triumfem, ke kterému přispějí dobří i zlí. („*Pèlerin de Marie*“, Juin 1909.)

NOVA ET VETERA čís. 18.

NOVA ET VETERA, ČÍS. OSMNÁCTÉ, V ÚNORU 1916.

Život Svaté Jenovefy, patronky Paříže, dle původního soudobého rukopisu. — *J. Barbey d' Aurevilly*: Mgr. Rudesindo Salvado. — *Paul Claudel*: Svaté obrázky české (Sv. Václav, Sv. Ludmila, Sv. Jan Nepomucký, Pražské Jezulátko.) — *Maurice de Guérin*: Svatá Teresie. — *Jehan Rictus*: Nevděčníci. — *Ivan Račinskij*: Hugo Wolf. — *Sergěj Solovjev*: Historie Isminiova. Byzantská povídka. — List Alda Manutia Římského o Listech sv. Kateřiny Sienské. — A. L. Stříž: *La Saletta a papežové*. — Dvanáct listů *Pramenů*.

Obrázky: Jacques Beltrand: Maurice de Guérin, dřevoryt. — Pastýř z vitraje kathedr. chartresské. — Dřevoryt z knihy „Život marnotratného syna“. — Podružské hospodářství z konce 14. stol. — Dřevoryt k Ezop. bajce o mezku a mouše.